

FOKUSRAPPORT 2018/1

SVIGT AF BØRN I DANMARK

Udsatte børns skolegang

TrygFonden

BØRNS
VILKÅR

SVIGT AF BØRN I DANMARK

Udsatte børns skolegang

Indholdsfortegnelse

Forord	3
Resumé	4
Anbefalinger	8
Indledning	12
Kapitel 1	
Status og barrierer: Sådan står det til med udsatte børns skolegang	14
Kapitel 2	
Det siger børnene	24
Kapitel 3	
Viden fra praksis	34
Bilag A: Tabel – barrierer ifølge praksis	42
Bilag B: Lovgivningen	43
Noter	44
Litteraturliste	45

Fokusrapport 2018/1 – Udsatte børns skolegang

Redaktør: Marianne With Bindslev
Analyseansvarlig: Sofie Stage
Interviews: Bente Boserup

Tekst og analyse: Sofie Stage, Sofie Birch,
Anne Marie Bach Svendsen, Maria Refer
Thygesen og Ingrid Hartelius Dall

Layout: Peter Folkmar
Forsidefoto: Modelfoto

Rapporten er en del af et partnerskab mellem TrygFonden og Børns Vilkår

Forord

En god skolegang er essentiel for et godt børneliv og er den stærkeste beskyttelsesfaktor for, at børn får et godt liv som voksne. Det gælder for alle børn, men for udsatte børn i særdeleshed. Lykkes det at understøtte udsatte børn optimalt i skolen, forøger det deres muligheder for at få et godt og velfungerende voksenliv.

Imidlertid klarer udsatte børn sig dårligere i skolen sammenlignet med deres jævnaldrende på en lang række parametre. På BørneTelefonen hos Børns Vilkår er rådgiverne dagligt i kontakt med børn, der er anbragt uden for hjemmet, og som samtidig kæmper med højt fravær, mange skoleskift, mobning og social isolation.

I april 2018 udgav Børns Vilkår og TrygFonden rapporten 'Svigt af børn i Danmark – status 2018', der giver et overblik over omfanget af de svigt, børn udsættes for i Danmark – herunder udsatte børns skolegang. Denne rapport udspringer af statusrapporten og formålet med denne og lignende fokusrapporter er at stille skarpt på udvalgte svigt, børn udsættes for i Danmark, for at kvalificere løsningerne på området.

Vi vil gerne sige en stor tak til de børn og voksne, som har bidraget med værdifulde indblik i deres hverdag og arbejdsliv, herunder også til deltagerne i en fokusgruppe med fagpersoner på området. Fokusgruppen har bidraget til at indkredse problemfeltet og skærpe vores anbefalinger på området. Der skal også lyde en tak til de mange skoledere, PPR-chefer og ledere på det specialiserede børneområde, som har deltaget i undersøgelsen, som præsenteres i rapporten.

Endelig skal referencegruppen for rapporten have en stor tak: professor ved Roskilde Universitet Jan Kampmann, professor ved DPU Danmarks Institut for Pædagogik og Læring Dorte Marie Søndergaard, professor og leder af Center for Ungdomsforskning ved Aalborg Universitet Noemi Katznelson, seniorforsker ved VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd Mette Lausten og chefkonsulent i Danmarks Statistik Birgitte Brøndum.

Vi håber, at rapporten er anvendelig for beslutningstagere og fagpersoner på skole- og socialområdet.

Maj 2018

Med venlig hilsen

Rasmus Kjeldahl
Direktør i Børns Vilkår

Gurli Martinussen
Direktør i TrygFonden

Resumé

Denne rapport belyser skolegangen for udsatte børn og bygger videre på rapporten 'Svigt af børn i Danmark – status 2018', som Børns Vilkår og TrygFonden udgav i april 2018. Udsatte børn er i indværende rapport defineret som børn, der har en socialsag i kommunen. Det vil sige, at de modtager forebyggende foranstaltninger eller er anbragt uden for hjemmet. Fokus er primært på børn, som er i en almindelig folkeskolesammenhæng, og ikke børn på specialskoler og interne skoler.

Formålet er at bidrage til politiske løsninger på området, og rapporten indledes derfor med en række anbefalinger:

1. Udsatte børn skal have en skoleplan.
2. Der skal gives individuel støtte og flere lærerressourcer til børn med særlige behov.
3. Lovgivningen skal fastsætte ensartede standarder for, hvornår man handler på bekymrende fravær.
4. Serviceloven skal skærpes i forhold til barnets skoletilbud ved anbringelser uden for kommunen.
5. Understøttelse af barnets skolegang skal have højere prioritet i uddannelsen af plejefamilier.

Anbefalingerne i deres fulde form kan findes på side 8.

STATUS OG BARRIERER: SÅDAN STÅR DET TIL MED UDSATTE BØRNS SKOLEGANG

Nøgletal om udsatte børns skolegang viser, at de klarer sig dårligere i skolen end deres jævnaldrende. Hvor 76 pct. af ikke-udsatte børn er gode til at læse i 2. klasse, er det kun 62 pct. af børn anbragt uden for hjemmet og 61 pct. af børn med en forebyggende foranstaltning, der er gode til at læse. Endnu større forskel er der i forhold til, hvor mange der er gode til at regne i 3. klasse. Det gælder for 74 pct. af de ikke-udsatte mod 50 pct. for børn, der er anbragt uden for hjemmet, og 55 pct. for børn med en forebyggende foranstaltning.

Udsatte børn har også mere fravær. Især børn med forebyggende foranstaltninger fremstår sårbare i forhold til fravær. Mens det gennemsnitlige fravær i skoleåret 2015/2016 var på 5,5 pct. for ikke-udsatte børn, havde børn, der er anbragt uden for hjemmet, 6,6 pct. fravær, og børn med forebyggende foranstaltninger 9,4 pct. fravær.

Udsatte børn skifter desuden oftere skole – også i løbet af skoleåret. Hvor ikke-udsatte børn gennemsnitligt har 0,20 skoleskift mellem 7. og 9. klasse, har anbragte børn 0,65 skift, og børn med forebyggende foranstaltninger 0,43 skift. Også skoleskift, som finder sted i løbet af skoleåret, finder hyppigere sted blandt udsatte børn. Særligt børn med forebyggende foranstaltninger oplever mange skoleskift. De har således gennemsnitligt 0,46 skoleskift i løbet af skoleåret. Til sammenligning har anbragte børn 0,31 skoleskift og ikke-udsatte børn 0,27 skoleskift.

Langt flere udsatte børn end ikke-udsatte oplever perioder, hvor de ikke er indskrevet på en skole og ikke modtager undervisning. 20 pct. af børnene, som er anbragt uden for hjemmet,

har således oplevet at stå uden skoletilbud. For børn med forebyggende foranstaltninger er andelen 13 pct., mens 4 pct. blandt ikke-udsatte har stået i sådan en situation.

Udsatte børn afslutter desuden sjældnere grundskolen med en afgangsprøve – de, der gør, får væsentligt lavere karakterer end deres jævnaldrende ikke-udsatte. 94 pct. af ikke-udsatte børn afslutter således 9. klasse med afgangsprøve mod 52 pct. af de anbragte børn og 55 pct. af børnene med forebyggende foranstaltning.

Efter grundskolen øges niveauforskellen mellem de udsatte og de ikke-udsatte. Mens 87 pct. af ikke-udsatte unge starter på en ungdomsuddannelse, og 76 pct. af dem har afsluttet den seks år efter, er det kun 46 pct. af de unge med forebyggende foranstaltninger, som har påbegyndt, og 27 pct. der har afsluttet en ungdomsuddannelse. Blandt unge, som er eller har været anbragt, er andelen nede på 42 pct., som har påbegyndt en ungdomsuddannelse, og 23 pct. som har afsluttet en ungdomsuddannelse.

Også i forhold til trivsel i skolen står det dårligere til for de udsatte børn. Udsatte børn føler således i mindre grad, at de hører til i klassen, de er mere ensomme og har vanskeligheder ved at skabe sociale relationer til deres jævnaldrende. De bliver i højere grad udsat for mobning, og også deres relation til lærerne er dårligere.

Forskning viser, at en god skolegang er afgørende for, hvordan børn kommer til at klare sig som voksne. Det gælder for alle børn, men for udsatte børn i særdeleshed. Rustes børn til at tage en uddannelse, er der grundlag for, at de vil mestre de fleste af de andre udfordringer, livet vil byde på. Omvendt, uden skolegang og uddannelse er unge langt dårligere stillet, når de skal stå på egne ben. Frem for at fungere som en beskyttelsesfaktor, bliver mangel på skolegang og uddannelse en ekstra risikofaktor, der mindsker chancerne for at få et godt og velfungerende voksenliv.

Der er mange forklaringer på udsatte børns dårlige skolegang. De er i højere grad udfordret i forhold til dårligt helbred og psykosociale og emotionelle udfordringer, og de kommer oftere fra hjem med lavere socioøkonomisk status. Forskning peger derudover på fravær fra skolen, skoleskift, lave forventninger fra de voksne omkring børnene, og myndigheder, der ikke samarbejder optimalt, som barrierer for skolegangen. Skal udsatte børn sikres en god skolegang, skal der sættes tidligt ind, og det er vigtigt, at myndighederne arbejder sammen om at sikre børnene de bedste rammer. Forskningen viser også, at en god og nær relation til en voksen som en plejeforælder, lærer eller en ven af familien kan fungere som en stærk beskyttelsesfaktor.

DET SIGER BØRNENE

I 2017 var der 1.663 samtaler på BørneTelefonen med børn, der er anbragt uden for hjemmet. Dertil kommer samtaler med børn, som modtager forebyggende foranstaltninger. Børnenes henvendelser vidner om, at skolegangen kan være svær. Børnene fortæller om håb og frustrationer i forbindelse med skoleskift, og de fortæller om mobning og dårlig trivsel i skolen. Sammen med mange alvorlige udfordringer, kæmper denne gruppe også med at følge med i skolen såvel fagligt som socialt. Samtalerne viser blandt andet, at dårlig trivsel og mobning kan resultere i skolefravær. På BørneTelefonen er der eksempler på, at skift fra den ene skole til den anden fører dårlig trivsel med sig, som kan føre til langvarigt fravær – måske endda til perioder helt uden undervisning. Den sociale isolation, der opstår som følge af fraværet, er hård for børnene.

Samtalerne på BørneTelefonen minder om fortællingerne fra Anton og Ellen – to børn, som Børns Vilkår har interviewet om deres skolegang.

Anton er anbragt i slægtspleje og fortæller om lange perioder med højt fravær og ingen undervisning. Fraværet starter, da han skifter skole i 6. klasse. Anton oplever ikke tilstrækkelig støtte i forbindelse med fraværet. Han er deprimeret og føler sig venneløs, og han oplever ikke, at han bliver støttet ordentligt, fordi skolen reagerer for sent. Da Anton skifter til en ny skole, opfordres han blot til at 'starte på en frisk', hvilket Anton oplever som umuligt. På trods af, at Anton startede sin skolegang som en både fagligt og socialt velfungerende dreng, er han nu så meget bagefter, at han ikke har mulighed for at få en ungdomsuddannelse.

Ellen er en pige, som lider af angst og OCD, hvilket blandt andet har resulteret i lange perioder væk fra skolen. Oven i Ellens andre udfordringer, bekymrer hun sig om, hvad vennerne siger til, at hun er så meget væk. I Ellens tilfælde har skolesystemet og opbakning fra vennerne betydet, at hun har kunnet fastholde sit gode faglige niveau i de svære perioder. Hun fortæller om en klasselærer, der var 'virkelig god til at hjælpe', og om hvordan besøg fra vennerne forhindrer, at hendes tanker går amok. I dag er Ellen dog uden skoletilbud: Privatskolen, hun startede på i 8. klasse, har udskrevet hende. Ellen ved i dag ikke, hvor hun skal gå i skole.

VIDEN FRA PRAKSIS

I myndigheds- og skolesystemet er der en række barrierer for at understøtte børnenes skolegang optimalt. Det viser en spørgeskemaundersøgelse fra februar 2018 blandt 581 PPR-chefer, skoleledere og ledere på det specialiserede børneområde.

En del barrierer relaterer sig til samarbejdet på tværs af forvaltninger og kommuner. Utilstrækkelig overlevering og videndeling samt opfølgning på tværs af forvaltningerne fremhæves således af knap halvdelen af PPR-cheferne og skolelederne som en barriere, og af hver tredje leder på det specialiserede børneområde. Fire ud af ti skoleledere og tre ud af ti PPR-chefer og ledere på det specialiserede børneområde vurderer desuden, at uklarhed over aftaler og deadlines på tværs af forvaltninger er barrierer for at give den optimale støtte. Dertil fremhæver seks ud af ti skoleledere og fire ud af ti PPR-chefer og ledere på det specialiserede børneområde, at forskellige budgetter for henholdsvis den sociale indsats og undervisningsindsatsen kan udgøre en barriere.

Mangel på redskaber hos skolerne og mangel på specialiserede skoletilbud fremhæves også som barrierer. Over halvdelen af PPR-cheferne og lederne af det specialiserede børneområde vurderer således, at mangel på opfølgning og konkrete redskaber hos skolerne i høj eller meget høj grad udgør en barriere for at give børnene den optimale støtte. Mangel på specialiserede skoletilbud nævnes som en barriere af lidt under halvdelen af skolelederne og lederne på det specialiserede børneområde, og af hver femte PPR-chef.

Også utilstrækkelige kompetencer i skolen og hos sagsbehandlerne kan være en barriere. Hver tredje leder på det specialiserede børneområde og hver fjerde PPR-chef vurderer således utilstrækkelige kompetencer i skolen til, i høj eller meget høj grad, at være en barriere. Det gælder for knap hver femte skoleleder. Hver tredje skoleleder og hver femte PPR-chef vurderer dertil, at utilstrækkelige kompetencer hos sagsbehandlerne udgør en barriere.

Utilstrækkelige handleplaner fremhæves også som en barriere for en god skolegang. Næsten halvdelen af PPR-cheferne, en tredjedel af skolelederne og en fjerdedel af lederne på det specialiserede børneområde peger således på, at handleplanen er utilstrækkelig i forhold til barnets skolegang. Hver tredje PPR-chef og skoleleder vurderer desuden, at skolen ikke bliver vægtet nok i forbindelse med valg af anbringelsessted. Blandt ledere på det specialiserede børneområde er det kun lidt mere end én ud af ti, som i høj eller meget høj grad ser dette som en barriere.

Endelig viser undersøgelsen, at der i mange tilfælde mangler retningslinjer for håndtering af fraværet og en strategi for håndteringen af et barns skoleskift – på trods af, at såvel skolefravær som skoleskift i forskning og undersøgelser fremhæves som væsentlige barrierer for en god skolegang. Stort set alle PPR-chefer og skoleledere, som er de to grupper, som er blevet spurgt, angiver, at de har oplevet børn, som har haft så meget skolefravær, at det har kunnet gå ud over barnets faglige niveau. Alligevel svarer hver tredje PPR-chef og hver fjerde skoleleder, at de enten ikke har, eller ikke ved om de har retningslinjer for, hvordan fravær skal håndteres. Endnu færre svarer, at de har retningslinjer for, hvornår fraværet er bekymrende. Mere end hver tredje PPR-chef og skoleleder svarer således, at de i deres distrikt ikke har retningslinjer for, hvornår fraværet er bekymrende højt, eller at de ikke ved, om de har det.

I forhold til skoleskift svarer seks ud af ti skoleledere, at de enten ikke har en strategi for, hvordan de støtter børn, som skifter skole, eller at de ikke ved, om de har det. Det samme svarer syv ud af ti PPR-chefer og tæt på ni ud af ti ledere på det specialiserede børneområde.

Adspurgt om, hvad der understøtter en god skolegang, peger skolelederne, PPR-cheferne og lederne på det specialiserede børneområde på, at der er brug for en koordineret og helhedsorienteret indsats, og en løsning kan være at have én fælles handleplan. Der peges også på, at der er brug for ekstra tid og ressourcer på skolerne – og ikke mindst, at barnet skal inddrages mere og bedre.

Anbefalinger

Der er behov for tiltag, der sikrer udsatte børn en god og udbytterig skolegang. Vi anbefaler derfor:

1. Udsatte børn skal have en skoleplan

Det anbefales, at alle børn med en socialsag i kommunen skal have ret til en skoleplan ved skoleskift, højt skolefravær eller ved markant ændring i barnets situation (for eksempel en anbringelse). Skoleplanen udarbejdes af barnets skole i samarbejde med socialforvaltningen. Barnet, familien og eventuelt anbringelsesstedet skal inddrages i arbejdet – særligt skal vigtigheden af at inddrage barnet direkte understreges.

Skifter barnet skole, skal den tidligere skole ses som en ressource, der altid bør tages med på råd og byde ind med viden om barnets situation og eventuelle vanskeligheder, så mulige fremtidige løsninger for et udsat barns skolegang beror på et oplyst vidensgrundlag om barnet. Løsningerne skal altid udvikles i samarbejde med socialforvaltningen.

Alle udsatte børn har i dag en handleplan, der også skal beskrive barnets skolegang og perspektivet i det konkrete skoletilbud. Skoleplanen skal konkretisere handleplanen for så vidt angår barnets skolegang. Skoleplanen skal dermed sikre, at der er et perspektiv for barnets skolegang, og at barnet får den nødvendige støtte til at trives i skolen og opnå fagligt udbytte af undervisningen, samt sikre at u hensigtsmæssige skoleskift forebygges.

Skoleplanen skal indeholde:

- **Oplysninger fra barnets tidligere skole i tilfælde af skoleskift**
Der skal være en professionel vurdering af skoleskiftet – om det skyldes en krise, om der er en faglig begrundelse for skoleskiftet eller andet. I dag er skoleledelsen forpligtet til at videregive oplysninger fra tests til den nye skole. Denne forpligtelse skal udvides til at gælde fremmødeprocent (fravær), samarbejde med forældrene, og der skal også underrettes til kommunen med oplysningerne, når barnet skifter skole. Det sidste er særligt vigtigt i forhold til de udsatte familier, der lader barnet flytte skole for at undgå, at skolen interesserer sig for forholdene i hjemmet.
- **En vurdering af barnets faglige standpunkt**
Hvis barnet har huller i sin viden, skal skoleplanen beskrive tiltag, der kan sikre, at barnet så vidt muligt kommer på niveau med sine jævnaldrende, for eksempel med intensive læringsforløb.
- **En beskrivelse af barnets trivsel og behov**
Det er vigtigt, at barnet trives i skolen, og at det ikke bliver udstillet som anderledes, og at skoleplanen understøtter barnets styrker.

- **En beskrivelse af, hvordan man vil sikre tryghed**
Barnet har brug for daglig kontakt med voksne, der kender barnets situation, og som kan hjælpe og drage omsorg for barnet, når der er behov for det. Udsatte børn har behov for én, de kan henvende sig til, hvis de har det svært eller møder vanskeligheder.
- **En tids- og udviklingsplan samt en opgavefordeling**
Denne omfatter de tilknyttede fagpersoner og en plan for evaluering af indsatsen.
- **Skoleforventningsanalyse for anbragte børn**
Hvis anbragte børn skal have en bedre skolegang, kræver det, at der arbejdes målrettet med skoleforventninger på anbringelsesstedet i samarbejde med barnet, skolen og forældrene. Én af de konkrete metoder er en skoleforventningsanalyse, der bygger på interview med barnet og dermed styrker barnets stemme i sagsbehandlingen. Det anbefales, at en skoleforventningsanalyse skal være et obligatorisk, fælles værktøj mellem anbringelsessted og skole, som indgår i barnets skoleplan fra skolestart og gentages ved større ændringer i barnets liv. Skoleforventningsanalysen skal samtidig tage stilling til, om barnet ved anbringelse i eller uden for kommunen har bedst af at fortsætte på sin egen skole.

2. Individuel støtte og flere lærerressourcer til børn med særlige behov

Udsatte børn, som har brug for bedre støtte fagligt og socialt, kan med fordel få en resourceperson tilknyttet. Det anbefales således, at der centralt afsættes midler til at prioritere udsatte børns skolegang med individuel støtte eller støtte i mindre grupper. Midlerne kan tilpasses lokale forhold og løsninger, og der skal følges op på, at midlerne anvendes til undervisning af udsatte børn.

3. Lovgivningen skal fastsætte ensartede standarder for, hvornår man handler på bekymrende fravær

I lovgivningen er det ikke defineret, hvornår der skal handles på bekymrende fravær, jævnfør lov om elevs fravær, hvor der blandt andet står, at skolelederen skal tage stilling til, om en elev har brug for støtte ”ved ulovligt fravær af længere varighed eller hyppige kortvarige forsømmelser i omfang svarende hertil”. Det anbefales derfor, at der opstilles ensartede procedurer for, hvornår skolelederen skal handle på bekymrende fravær. Samtidig er det vigtigt, at der vejledes i registreringspraksis for fravær med henblik på at sikre ensartethed. Ved bekymrende højt fravær bør der desuden iværksættes en skoleplan, som hjælper barnet tilbage til skolen. Det anbefales, at en definition tager udgangspunkt i, at fravær over 8 pct. kræver opfølgning. Det afgørende er en definition, der både tager højde for fravær, der eskaleres over kort tid, fravær gennem en længere periode samt tager højde for såvel ulovligt som lovligt fravær.

4.

Service-loven skal skærpes i forhold til barnets skoletilbud ved anbringelser uden for kommunen

I dag kan en kommune, der eksempelvis finder en god plejefamilie eller opholdssted uden for kommunegrænsen, ikke visitere barnet til et relevant skoletilbud. Kommunen kan alene pege på de behov, barnet har, men det er i sidste ende den kommune, barnet flytter til – det vil sige den stedlige kommune – der er ansvarlig for at finde et relevant skoletilbud til barnet. Det kan give anledning til tovtrækkeri mellem kommunerne og kan dermed øge risikoen for, at barnet står uden skoletilbud i en periode, eller at barnet ikke får et relevant skoletilbud. Skoleplanen vil betyde, at vejledningen til Serviceloven bliver skærpet ved anbringelser uden for kommunegrænsen, idet det bliver ekspliciteret, at PPR i den anbringende kommune og PPR i den stedlige kommune i samarbejde med socialforvaltningen i den anbringende kommune skal finde et relevant skoletilbud til barnet.

5.

Understøttelse af barnets skolegang skal have højere prioritet i uddannelsen af plejefamilier

Plejefamilier bør have undervisning i at understøtte barnets skolegang i forhold til barnets behov – i forvejen er der udfordringer med, at familieplejere ikke altid modtager de lovpålagte kurser og supervision.² Børn anbringes typisk i familiepleje på grund af omsorgssvigt. Hvis ikke barnets skolegang understøttes i forbindelse med anbringelsen, fortsætter omsorgssvigtet for så vidt angår barnets læring. Det anbefales, at plejefamilier skal:

- Modtage et supplerende kursus specifikt i at understøtte barnets skolegang og læring.
- Have adgang til sparring med relevante fagpersoner, og de skal modtage vejledning i at understøtte barnets skolegang.

Indledning

En god skolegang er afgørende for, hvordan børn kommer til at klare sig som voksne. Det gælder for alle børn, men for udsatte børn i særdeleshed kan en god skolegang øge chancerne for at få en god barndom samt et velfungerende voksenliv – uanset social baggrund. Skolegang og uddannelse er således sammen med forebyggelse og reduktion af kriminalitet den væsentligste faktor, hvis udsatte børns livsforløb skal understøttes i en positiv retning. Omvendt viser forskning også, at nederlag i skolen og en mangelfuld skolegang øger et barns udsathed i kombination med andre risikofaktorer.

I lyset af dette er det bekymrende, at såvel beretninger fra børn som forskning og nøgletal viser, at skolegangen halter for udsatte børn. Dermed er skolegangen med til at marginalisere børnene yderligere.

Udsatte børns skolegang har da også politisk bevågenhed. I maj 2016 fremlagde regeringen ti mål for social mobilitet³, hvoraf det første skitserede mål er, at udsatte børn og unges faglige niveau i folkeskolen skal forbedres. Det andet er, at flere udsatte unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Før det – i september 2013 – præsenterede den forrige regering de sociale 2020-mål⁴, som ligeledes havde fokus på, at andelen af unge med en social foranstaltning, som gennemfører en ungdomsuddannelse skal forøges, samt at andelen af udsatte børn og unge med dårlige resultater i de nationale test i folkeskolen skal mindskes.

Hensigten med denne fokusrapport er at bidrage til og kvalificere mulige politiske tiltag, der kan styrke udsatte børns skolegang. Anbefalingerne bygger på unik viden fra samtaler på BørneTelefonen og dybdegående interviews med børn samt forskning og nøgletal på området. De tager også udgangspunkt i en undersøgelse blandt PPR-chefer, skoleledere og ledere på det specialiserede børneområde udført i februar 2018 af Børns Vilkår.

Fokusrapporten ligger i forlængelse af rapporten 'Svigt af børn i Danmark - status 2018' udgivet af Børns Vilkår og TrygFonden i april 2018. Formålet med denne og lignende fokusrapporter er at stille skarpt på udvalgte svigt, børn udsættes for i Danmark, for at kvalificere løsningerne på området.

Når vi i rapporten taler om udsatte børn, henviser vi til børn, som modtager/har modtaget en social foranstaltning efter lov om social service §52, stk. 3, der omhandler forskellige typer af forebyggende foranstaltninger samt anbringelser. Fokus i rapporten er desuden primært på børn, som er i en almindelig folkeskolesammenhæng, og ikke børn på specialskoler og interne skoler.

Data gør det muligt at følge, hvordan det går med udsatte børns skolegang

En forudsætning for at følge, hvordan det går med udsatte børns skolegang er, at der er tilgængelige data på området. I dag har Danmarks Statistik data om udsatte børn og unge, der er baseret på træk fra it-systemer som DUBU, der bruges til sagsbehandling og dokumentation på udsatte børn- og ungeområdet. Oplysningerne kan kobles med blandt andet skoleoplysninger som årlige opgørelser over læse- og regnefærdigheder, fravær, andelen af udsatte børn, der slutter 9. klasse af med afgangsprøve samt karakterniveauet. Det betyder, at der er gode data for, hvordan det går gruppen af anbragte børn og børn med en forebyggende foranstaltning. Det skaber et grundlag for at se, hvordan det går, og om socialpolitikken og det sociale arbejde virker.

Status og barrierer: Sådan står det til med udsatte børns skolegang

**”Skolmisslyckande
verkar vara den starkaste
riskmekanismen för
placerade barns utveckling
efter skolan (...). Vill man
förbättra placerade barns
framtidsutsikter måste
man hjälpa dem att klara
sig bättre i skolan.”⁵**

Bo Vinnerljung, professor i socialt arbete fra
Stockholms Universitet

En god skolegang er den stærkeste beskyttelsesfaktor for, at børn får et godt liv som voksne. Imidlertid klarer udsatte børn sig dårligere i skolen sammenlignet med deres jævnaldrende

Opsummering

Dette kapitel giver et samlet billede på, hvordan det står til med udsatte børn, og hvorfor skolegang er vigtig. Derudover skitseres, hvad der henholdsvis hæmmer og fremmer skolegangen for udsatte børn.

Nøgletal om udsatte børns skolegang viser, at de klarer sig dårligere i skolen end deres jævnaldrende. De læser og regner dårligere, har mere fravær og skifter oftere skole – også i løbet af skoleåret – og langt flere oplever perioder, hvor de ikke er indskrevet i en skole og ikke modtager undervisning. Især børn med forebyggende foranstaltninger fremstår sårbare i forhold til fravær. Der er også færre, der afslutter grundskolen med en afgangsprøve, og de, der gør, får lavere karakterer. Endnu færre afslutter en ungdomsuddannelse.

Udsatte børn trives også dårligere. De føler i mindre grad, at de hører til i klassen, de er mere ensomme og har vanskeligere ved at skabe sociale relationer til deres jævnaldrende, og de bliver i højere grad udsat for mobning. Samtidig er deres relation til lærerne dårligere. Dog går det måske den rigtige vej.

Forskning viser, at en god skolegang er afgørende for, hvordan børn kommer til at klare sig som voksne. Det gælder for alle børn, men for udsatte børn i særdeleshed. Forskning viser også, at børns skolepræstationer kan forbedres. Skolegangen er derfor en risikofaktor, som kan påvirkes.

Der er mange forklaringer på, at udsatte børn klarer sig dårligere i skolen. Forskning og undersøgelser fremhæver blandt andet fravær fra skolen, skoleskift og lave forventninger fra de voksne omkring børnene, som hæmmende for skolegangen – sammen med de øvrige udfordringer, udsatte børn har. Derudover hæmmer det også skolegangen, hvis myndighederne samarbejder dårligt. Det er vigtigt, at systemet arbejder sammen om at sikre børnene de bedste rammer, hvis udsatte børn skal sikres en god skolegang. Derudover er der også brug for, at der sættes tidligt ind. Samtidig viser forskningen, at en nær relation til for eksempel en lærer kan virke som beskyttelsesfaktor, der kan mindske faglige og sociale nederlag.

Allerede tidligt præsterer udsatte børn dårligere – afstanden til ikke-udsatte børn stiger med alderen

Udsatte børn klarer sig dårligere i skolen end deres jævnaldrende. Fagligt er der allerede tidligt et efterslæb i dansk og matematik. Det afslører de nationale tests, der blev indført i 2010. Disse tester børn i blandt andet dansk i 2. klasse og i regning i 3. klasse (se figur 1). Og faktisk er der allerede endnu tidligere markante forskelle i børns kompetencer: Allerede blandt dagpleje- og vuggestuebørn er der bemærkelsesværdige forskelle på deres sproglige, matematiske og socioemotionelle niveau. Ved udgangen af børnehavetiden kan der være op til to års forskel på børn med de svageste kompetencer og børn med gennemsnitlige kompetencer. Det viser forskning, som også viser, at mødrenes uddannelsesniveau, forældrenes samlivsstatus og børnenes oprindelse har betydning for børnenes kompetencer.⁶

Udsatte børn har desuden gennemsnitligt langt mindre undervisning. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at de har mere fravær, oftere skifter skole – også i løbet af skoleåret – og at langt flere oplever skoleløshed, hvor de ikke er indskrevet i en skole og ikke modtager undervisning.

Skolefravær henviser til det løbende fravær, børn har i skolen, og dækker både over såkaldt ulovligt og lovligt fravær. Især børn med forebyggende foranstaltninger er sårbare i forhold til fravær. Blandt dem er det gennemsnitlige fravær på 9,4 pct. For børn anbragt uden for hjemmet ligger andelen på 6,6 pct., og for ikke-udsatte børn er andelen 5,5 pct. (se figur 2).

Skoleskift er også noget, der i højere grad præger de udsatte børn sammenlignet med deres jævnaldrende (se figur 3). Her er det især de børn, der er anbragt uden for hjemmet, som oplever mange skoleskift, men også børn med forebyggende foranstaltninger skifter oftere skole end ikke-udsatte. Det viser forskning fra VIVE.⁷ Begge grupper skifter også oftere skole i løbet af skoleåret sammenlignet med ikke-udsatte børn. Endelig viser en særanalyse fra VIVE, at en markant andel af børn anbragt uden for hjemmet og børn med forebyggende foranstaltninger har oplevet perioder, hvor de har stået uden skoletilbud (se figur 4). 20 pct. af de anbragte børn og 13 pct. af børnene med forebyggende foranstaltninger har således oplevet en periode, hvor de ikke havde et skoletilbud.

Afstanden mellem udsatte og ikke-udsatte børn stiger med alderen: Udsatte børn afslutter således sjældnere grundskolen med en afgangsprøve – de, der gør, får lavere karakterer (se figur 5 og 6). Kun lidt over halvdelen af børn, som får forebyggende foranstaltninger, eller som er anbragt, afslutter 9. klasse med en afgangsprøve. Til sammenligning var andelen blandt de ikke-udsatte på 94 pct. Hos de udsatte børn, der tager afgangsprøven, er karaktergennemsnittet også lavere sammenlignet med deres jævnaldrende. I 2016 var karaktergennemsnittet for børn med forebyggende foranstaltninger 5,18, mens børn i anbringelse fik et snit på 4,99. Til sammenligning var karaktergennemsnittet for de ikke-udsatte på 7,08.

Efter grundskolen fortsætter niveauforskellen mellem de udsatte og de ikke-udsatte børn, hvor langt færre af de udsatte børn har påbegyndt en uddannelse ni måneder efter grundskolen. Forskellen bliver endnu mere markant, når man ser på, hvor mange der har fuldført en ungdomsuddannelse efter seks år (se figur 7).

Udsatte børn trives dårligere end deres jævnaldrende

Også i forhold til trivsel står det ringere til for de udsatte børn, som trives dårligere i skolen end deres jævnaldrende. Udsatte børn føler i mindre grad, at de hører til i klassen og oplever i mindre grad, at lærerne kan lide dem, forstår dem og tager dem alvorligt. Det viser en undersøgelse fra 2013, som også viser, at de udsatte børn i markant højere grad oplever mobning fra både lærere og skolekammerater.⁸ En undersøgelse blandt familieplejere viser, at næsten en femtedel af de familieplejebragte børn af familieplejerne vurderes til at mistrives i skolen.⁹ En anden undersøgelse blandt anbragte børn viser, at denne gruppe er mere ensomme, ofte har vanskeligere ved at skabe sociale relationer til jævnaldrende, sjældnere er sammen med venner og i højere grad bliver udsat for mobning sammenlignet med børn og unge, som ikke er anbragt.¹⁰ Undersøgelsen peger på, at det kan skyldes, at mange anbragte børn ofte skifter nærmiljø og skole, hvis de for eksempel skal til en ny plejefamilie, et nyt opholdssted eller skal flytte tilbage til deres forældre.

Anden forskning peger dog på, at udviklingen går den rigtige vej. Forskning fra 2017 viser således, at 90 pct. af anbragte børn er glade for at gå i skole mod 95 pct. af de ikke-udsatte børn. De anbragte børn er ligeledes i stigende grad gladere for deres lærere og oplever færre konflikter i skolen¹¹. Den positive udvikling afspejles også i nøgletallene fra de nationale trivselsmålinger, hvor den gennemsnitlige trivsel blandt udsatte og ikke-udsatte ikke adskiller sig markant fra hinanden. Data fra de nationale trivselsmålinger skal dog tolkes i lyset af, at kun 65 pct. af de udsatte børn har deltaget i undersøgelsen mod 88 pct. blandt elever generelt.¹²

Skolegang og uddannelse er afgørende for at klare sig som voksen

En god skolegang er afgørende for, hvordan børn kommer til at klare sig som voksne. Det gælder for alle børn, men for udsatte børn i særdeleshed kan en god skolegang øge chancerne for en god barndom og et velfungerende voksenliv – uanset social baggrund. Skolegang og uddannelse er således sammen med forebyggelse og reduktion af kriminalitet den væsentligste faktor, hvis udsatte børns livsforløb skal understøttes i en positiv retning.¹³ Omvendt viser forskning også, at nederlag i skolen og en mangelfuld skolegang øger et barns udsathed i kombination med andre risikofaktorer.¹⁴

Børns præstationer i skolen er til at påvirke – og de kan forbedres med den rette indsats. Det betyder, at udsatte børns skolepræstationer er en variabel risikofaktor¹⁵. Samtidig viser forskning, at udsatte børns intelligens er på niveau med deres jævnaldrendes. Udsatte børn har typisk en normal IQ. Nogle udsatte børn har endda en meget høj IQ, der ligger på 120. Børn med en IQ på dette niveau, vil i nogle tilfælde have en højere IQ end deres plejefædre og deres sagsbehandlere. Det siger Bo Vinnerljung, professor i socialt arbejde fra Stockholms Universitet.¹⁶ Vinnerljung peger til gengæld på, at udsatte børn er i risiko for at have en dårlig arbejdshukommelse. Arbejdshukommelse bruger man for at løse problemer og forstå instruktioner. Har man en dårlig arbejdshukommelse, vil man have svært ved at huske. Dårlig arbejdshukommelse hænger sammen med kronisk stress i barndommen – en tilstand, udsatte børn, der flytter meget rundt, skifter skole og måske er udsat for omsorgssvigt, er i risiko for at være i.¹⁷

Barrierer for skolegangen

Der er mange forklaringer på, at udsatte børn har en dårligere skolegang end andre børn. Sammenlignet med ikke-udsatte børn har eksempelvis børn, der er anbragt uden for hjemmet, flere problemer med helbredet og flere psykosociale og emotionelle udfordringer. De kommer også oftere fra hjem med lavere socioøkonomisk status.¹⁸

Fravær er både et af de første observerbare tegn på, at et barn ikke trives, og det har også konsekvenser for udfaldet af et barns skolefravær. Udsatte børns gennemsnitlige større fravær skal således ses i lyset af, at der er en sammenhæng mellem meget fravær og blandt andet dårlige karakterer og lav trivsel.¹⁹ En sammenhæng, der går igen i de første resultater fra 'Skolefraværsundersøgelsen' fra TrygFondens Børneforskningscenter.²⁰

En undersøgelse peger i den forbindelse på, at der er en sammenhæng mellem fravær og psykiske problemer som angst. Undersøgelsen baserer sig på udsagn fra PPR-psykologer og viser, at PPR-psykologer især peger på psykiske og sociale problemstillinger som årsagen til, at børn ikke kommer i skole, og at angst fremhæves som den hyppigste specifikke problemstilling.²¹

Også skoleskift kan hæmme skolegangen. Selvom der kan være gode grunde til, at et barn skifter skole, viser en række studier, at skoleskift gennemsnitligt ikke er fordrende for børnenes uddannelsesforløb og skoleresultater²² – især ikke, hvis skoleskiftet sker midt i skoleåret.²³

De senere år har forskere fremhævet endnu en barriere for skolegangen: Der er for lave forventninger til, hvordan de udsatte børn klarer sig i skolen.²⁴ Forskningen viser også, at forventningerne måske er for lave i forhold til det potentiale, de udsatte børn har. Et forskningsnotat fra VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd fra 2017 om anbragte børns skolegang viser således, at langt flere anbragte børn gennemførte 9. klasse, end anbringelsesstedet forventede, da børnene var yngre. Dette resultat vurderer forskerne som både nedslående og opløftende. Nedslående, da denne forskning bekræfter anden forskning, der viser, at anbragte børn underpræsterer i forhold til deres uddannelsespotentiale. Opløftende, da resultaterne viser, at der er potentiale hos børnene, som med den rette støtte vil kunne indfries.²⁵ Øges ambitionerne på børnenes vegne, kan det styrke de faglige præstationer.²⁶ Det er i denne sammenhæng interessant, at der er en positiv udvikling i udsatte børns forventninger til dem selv. Mens 25 pct. af de anbragte i 2014 forventede, at de ville tage en videregående uddannelse, er andelen i 2016 34 pct.²⁷

Det er også en barriere for skolegangen, hvis systemet omkring de udsatte børn ikke samarbejder optimalt. Forskning peger således på, at et velfungerende samarbejde mellem myndigheder på det sociale område, skolen, PPR, eventuelt anbringelsessted, sundhedsplejerske m.fl. i udgangspunktet er med til at sikre, at også udsatte får en god skolegang.²⁸ Samtidig peges der på, at det er svært at få etableret et velfungerende og effektivt tværprofessionelt samarbejde mellem social- og skoleområdet.²⁹ Årsagen kan være, at de forskellige sektorer og fagligheder har forskellige kulturer og rutiner, faglige normer og ofte også forskellige mål med arbejdet, samtidig med at det også kan være forskellige lovgivninger, man arbejder efter.³⁰

Det vi ved, der virker

Der er mindre viden om, hvad der rent faktisk virker, når barriererne for udsatte børns skolegang skal nedbrydes. Forskningen peger dog på, at det er vigtigt, at der sættes tidligt ind. Tidlige indsatser kan gøre en stor forskel for udsatte børns fremtid og livsmuligheder. Investerer samfundet i udviklingen hos de helt små børn, vil effekten være langt større, end hvis man venter til efter skolestart.³¹

I en tidlig indsats handler det ikke om at styrke barnets faglighed, men i stedet om kompetencer som motivation, koncentration, samarbejde og selvkontrol. Udsatte børn mangler typisk disse færdigheder, og det gør det sværere for dem at lege med andre børn – og senere hen at gennemføre en uddannelse. Det er derfor vigtigt, at disse færdigheder styrkes i en tidlig alder, så barnet fremadrettet kan trække på dem i skolen og på arbejdsmarkedet.³² Danmark investerer allerede i tiltag målrettet børnehøvsbørn, men kommunale nøgletal viser, at der årligt bliver brugt markant flere ressourcer på børn i grundskolen frem for de yngre børn, hvor der kan opnås en større effekt.³³

Forskningen viser også, at en nær relation til en voksen kan virke som beskyttelsesfaktor. En god og nær relation til en voksen, der er tæt på barnet eller familien, kan være afgørende for, hvordan udsatte børn har det og klarer sig i livet. En sådan relation til eksempelvis en plejeforælder, en lærer, en mentor eller en ven af familien kan fungere som en stærk

beskyttelsesfaktor, der kan styrke selvtilliden og selvværdet hos barnet. En betydningsfuld voksen kan være et forbillede, som barnet kan spejle sig i og søge råd ved. Denne type relation har ifølge mange såkaldte mønsterbrydere været afgørende for, at de har brudt med den negative sociale arv, de havde med i bagagen.³⁴

Skal udsatte børn sikres en god skolegang, er det også vigtigt, at myndighederne arbejder sammen om at sikre børnene de bedste rammer.³⁵

Et nyere projekt, som har vist gode resultater i forhold til at styrke udsatte børns muligheder i skolen, er projektet 'Styrket Indsats'. Styrket Indsats baserer sig på metoden 'Positiv Afvigelse', der fokuserer på at finde frem til de skjulte løsninger – hvornår lykkes det, og hvordan lykkes det? De nye løsninger baserer sig på interviews med mere end 150 nuværende eller tidligere anbragte børn, skolelærere, forældre og sagsbehandlere. Styrket Indsats er et eksempel på, hvordan man, ved at tage udgangspunkt i det, der har virket for konkrete børn, både kan styrke barnets stemme i indsatsen og skabe mindre fravær, bedre trivsel, større skoleforventninger og tættere samarbejde mellem anbringelsessted og skole.³⁶

Manglende uddannelse og lav arbejdsmarkedstilknytning er dyrt for samfundet

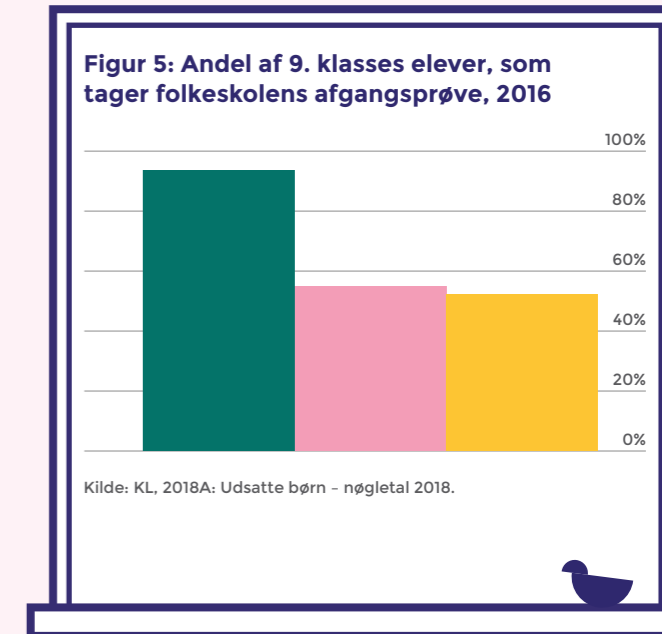
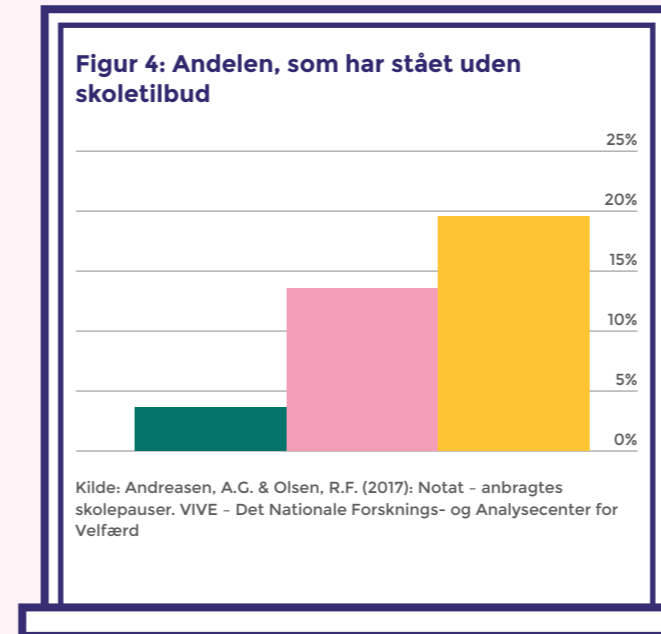
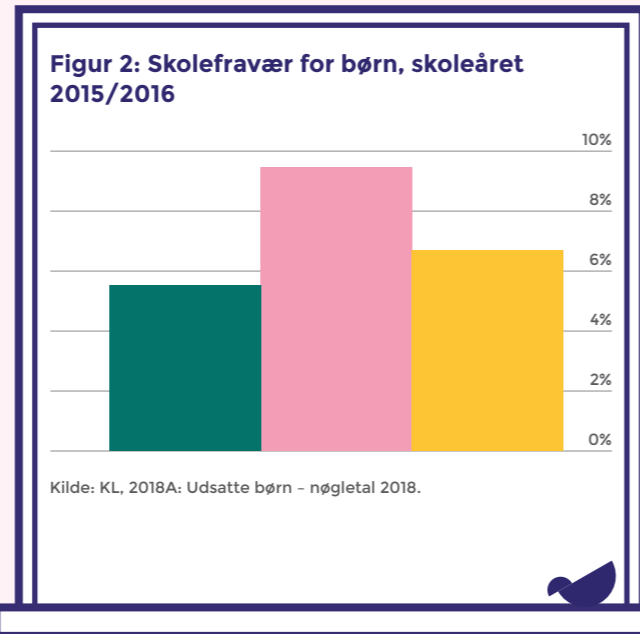
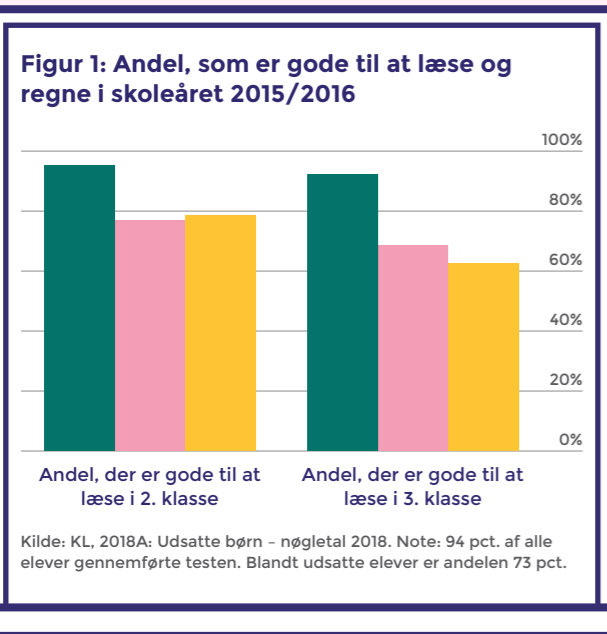
Det har ikke kun store personlige omkostninger for den enkelte ikke at have uddannelse og lav arbejdsmarkedstilknytning. Gruppen med manglende tilknytning til arbejdsmarkedet er også dyr for samfundet, som får et nettotab på mellem 12 og 15 mia. kroner årligt. Inkluderes de udsatte unge på arbejdsmarkedet vil både beskæftigelsen og Real BNP vokse. Det viser en analyse fra Rockwool Fondens Forskningsenhed.⁴¹

BØRNS VILKÅR

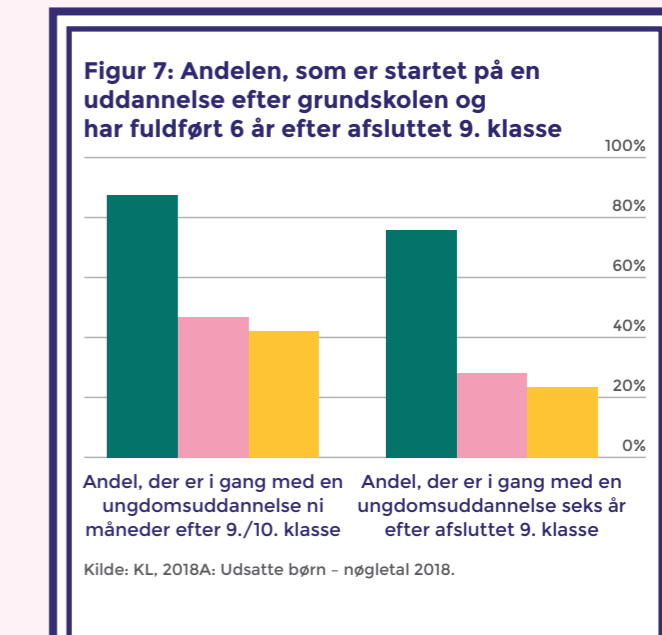
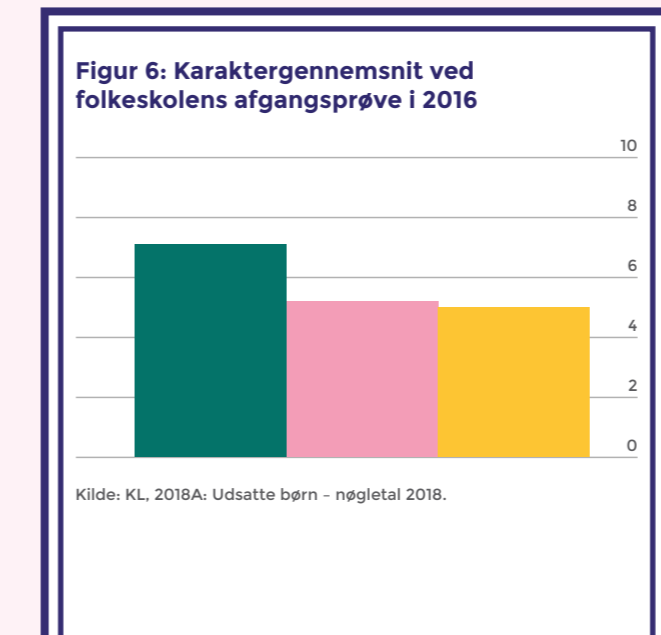
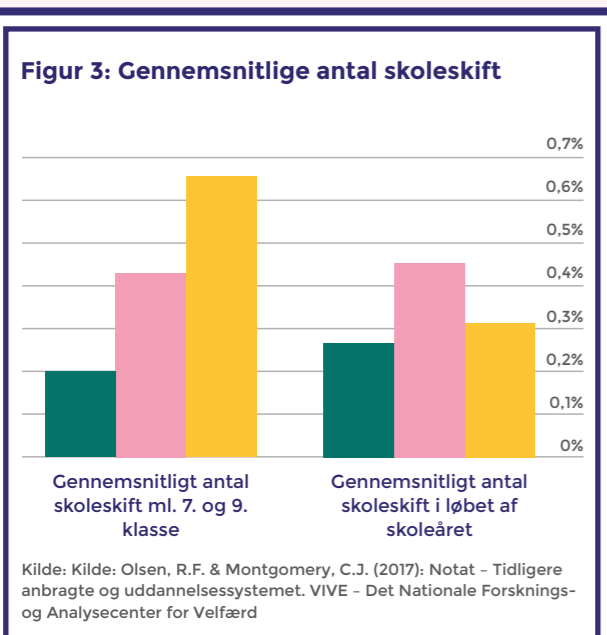
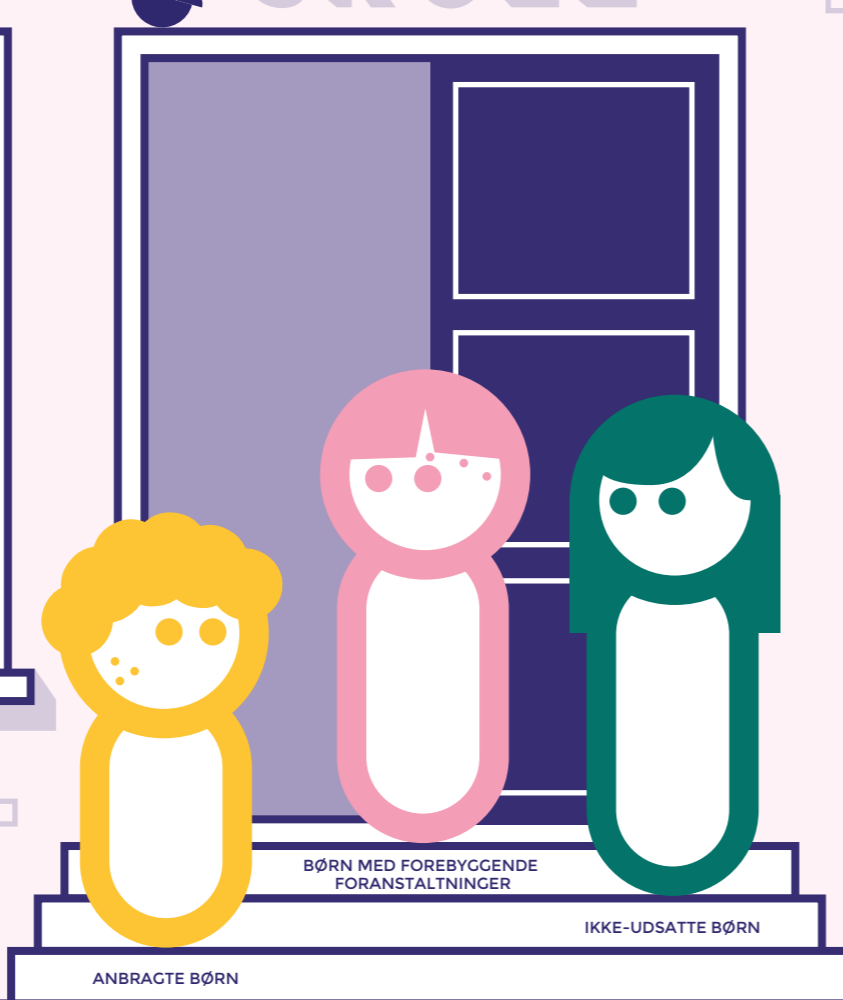

NØGLETAL OM UDSATTE BØRNS SKOLEGANG

Ikke-udsatte børn Børn med forebyggende foranstaltninger Børn, der er anbragt

SKOLE

Note: Nøgletallene fra KL baserer sig på tal om børn og unge (0-22 år), som modtager/har modtaget en social foranstaltning efter lov om social service. De unge modtager primært ydelser efter servicelovens §52, stk. 3, der omhandler forskellige typer af forebyggende foranstaltninger samt anbringelser og ydelser efter §76 stk. 3, der omhandler efterværn til unge mellem 18 og 22 år (KL, 2018A: Udsatte børn - nøgletal 2018).

Figuren over andelen, der har fuldført en ungdomsuddannelse seks år efter afsluttet 9. klasse i 2016 omfatter alle 9. classes elever. "Børn, som er anbragt" omfatter unge, som har været anbragt uden for hjemmet mindst én gang i løbet af de seneste fem kalenderår før afgangsåret fra 9. klasse, mens "børn med forebyggende foranstaltning" omfatter elever, som har haft mindst én individrettet forebyggende foranstaltning i samme periode, men som ikke har været anbragt (KL, 2018A: Udsatte børn - nøgletal 2018).

KAPITEL 2

Det siger børnene

“Angående med skolen har jeg ikke gået i skole i fem måneder, og jeg skal starte på hjemmeundervisning, men jeg kan ikke starte på hjemmeundervisning, nu hvor jeg er kommet på et opholdssted. Det gør mig vred, at ingen kan hjælpe mig, når jeg er bare en pige, der har virkelig psykiske problemer inde i og uden på.”

14-årig pige til BørneTelefonen

Langvarigt fravær, skoleskift og mobning. Udsatte børn er dobbeltudsatte, når skolegangen halter. Det viser samtaler på BørneTelefonen og interviews med to børn, Anton og Ellen

Opsummering

Dette kapitel giver et indblik i, hvordan udsatte børn oplever skolen. Kapitlet baserer sig på samtaler fra BørneTelefonen og interviews med to børn, som kæmper med massivt fravær.

I 2017 var der 1.663 samtaler på BørneTelefonen med børn anbragt uden for hjemmet. Samtalerne viser, at disse børn kæmper med en lang række alvorlige problemer. Selvmordstanker eller selvmordsforsøg er den anden hyppigste henvendelsesårsag, når anbragte børn henvender sig til BørneTelefonen. Sammen med disse børns mange alvorlige udfordringer, kæmper denne gruppe også med at følge med i skolen såvel fagligt som socialt. Samtalerne viser blandt andet, at dårlig trivsel og mobning kan resultere i skolefravær. På BørneTelefonen er der eksempler på, at skift fra den ene skole til den anden fører dårlig trivsel med sig, som kan føre til langvarigt fravær – måske endda til perioder helt uden undervisning. Den sociale isolation, der opstår som følge af fraværet, er hård for børnene.

I forskningen fremhæves fravær og skoleskift som barrierer for at få en god skolegang. Det kan virke hæmmende, hvilket også ses i fortællingerne fra de to børn, Anton og Ellen, som begge har oplevet langvarige perioder uden undervisning. Antons fravær starter, da han begynder i en ny skole i 6. klasse. Han trives ikke, og skolen tager ikke hånd om fraværet, som vokser og vokser. Isoleret derhjemme kan tankerne løbe løbsk. Var det ikke for Antons mormor, som han snakker med i timevis dagligt, ved Anton ikke 'hvad han havde gjort ved sig selv'. Ved endnu et skoleskift er tilgangen, at han skal 'starte på en frisk'. Men Anton har brug for hjælp til at falde til – en hjælp, han ikke får. For Anton er den nye skole derfor ikke begyndelsen på et nyt og bedre skoleforløb.

For Ellen er hovedårsagen til fraværet angst, som tager til, da hun skifter til en ny og større skole. Ellens angst betyder, at hun har svært ved at falde til. Et halvt år går, hvor Ellen er derhjemme og sover og spiser, og ser 'noget på min telefon'. Trods god opbakning fra en tidligere klasselærer og fra vennerne, står Ellen i dag uden skoletilbud, efter at hun er blevet udskrevet fra den privatskole, hun startede på i 8. klasse. 'Jeg er sgu lidt bekymret', som Ellen siger det.

Dét ved vi fra BørneTelefonen: Skoleskift hænger tæt sammen med mobning

På BørneTelefonen er rådgiverne dagligt i kontakt med børn, der er udfordret i skolen. Det gælder mange børn, men måske særligt børn, som er anbragt uden for hjemmet, eller som modtager forebyggende foranstaltninger. I 2017 blev der registreret 1.663 samtaler med børn, der var anbragt uden for hjemmet. Dertil kommer børn med forebyggende foranstaltninger. 7 pct. af alle henvendelser fra børn, der er anbragt uden for hjemmet, handler om skolen. Det svarer til 117 samtaler i 2017.

Når børn, der er anbragt uden for hjemmet, henvender sig vedrørende skolen, handler det ofte om dårlig trivsel. Børnene fortæller, at de bliver udsat for mobning og bliver holdt udenfor fællesskabet. I 2017 var mobning temaet i 63 af samtalerne med børn, der er anbragt uden for hjemmet. Flere af de anbragte børn nævner overfor BørneTelefonen, at de mangler sociale kompetencer, hvilket gør det svært for dem at få nye venner. De siger, at

de er generte, indadvendte og har svært ved at tale med nye mennesker. De har en bagage med sig og kan have brug for hjælp til at finde fodfæste i klassen såvel fagligt som socialt. Som en 16-årig pige beskriver det til BørneTelefonen, er hun 'ikke så god i skolen på grund af fortiden'.

Skoleskift er også et tema, der går igen i samtaler med anbragte børn. Skoleskift skyldes ofte, at barnet skal anbringes på en døgninstitution eller i en plejefamilie – enten for første gang eller fordi en nuværende anbringelse er blevet afbrudt. Samtalerne vidner om, at skoleskift kan være vanskelige for børn. Børnene har svært ved de mange nye ting, der sker, når de både bliver anbragt og skal starte på en ny skole samtidigt. I forvejen er de sårbare både socialt og fagligt.

Når man ser på børns henvendelser til BørneTelefonen om skoleskift generelt, går en række udfordringer igen. Ikke mindst fylder udfordringer med ensomhed og mangel på venner. En dreng på 11 år fortæller eksempelvis, at han ikke er glad for sin nye skole, hvor han har gået i et halvt år. Han er ensom og går alene rundt i skolen, og i timerne har han det svært med gruppearbejde. Skoleskift hænger tæt sammen med mobning og drillerier – det kan både være årsagen til skiftet, og det kan opstå på den nye skole. Også angst for at blive holdt udenfor i en ny klasse fylder i samtaler med børn, som har eller skal skifte skole. Det kommer blandt andet frem i samtalen med en pige på 12 år, som fortæller, at hun ikke er blevet venner med de andre piger i klassen på sin nye skole. Hun føler sig holdt udenfor, de andre piger siger ikke godmorgen til hende, og hun har oplevet ikke at blive fundet, når de leger gemmeleg. Samtalerne på BørneTelefonen viser, at det ofte ikke hjælper på mobningen at skifte skole. Børnene håber, at de kan lægge mobningen bag sig, men for mange bliver forventningerne ikke indfriet. Samtalerne viser, at der er børn, som har op til seks skoleskift i løbet af en skoletid.

Fravær er også et tema, der går igen hos både de anbragte børn såvel som andre børn. Ofte skyldes fraværet mobning og drillerier. Det ses eksempelvis i samtalen med en pige på 15 år, som havde været hjemme fra skole i fire uger, fordi hun var uvenner med nogle piger og generelt ikke trivedes i skolen. Desuden hænger fravær ofte sammen med massive problemer som misbrug, vold, skilsmisser og mistede forældre, fremgår det af samtalerne på BørneTelefonen.

I samtalerne er der mange eksempler på, at skift fra den ene skole til den anden fører dårlig trivsel med sig, som igen kan føre til langvarigt fravær – måske endda til perioder helt uden undervisning. Når børn på BørneTelefonen fortæller om perioder helt uden skolegang, kan det også skyldes, at de er blevet smidt ud, eller at det eksempelvis i en visitationsperiode er uklart, hvor barnet bedst placeres. Der er også børn, som nægter at gå i skole, og børn som ikke kan gå i skole på grund af sygdom eller handicap.

Anbragte børn med udbredt eller langvarigt fravær er i en ekstra skrøbelig situation, fordi de ofte har psykiske og sociale problemer. Samtidig har de gennem deres opvækst typisk fået en del nederlag og oplevet en del konflikter. Deres udsathed kan forstærkes af ikke at være en del af det sociale og faglige fællesskab i skolen.

Alle samtaler på BørneTelefonen dokumenteres systematisk

Alene i 2017 var der over 50.000 samtaler på BørneTelefonen. Alle disse samtaler dokumenteres systematisk, og det giver et unikt indblik i, hvordan børn i Danmark har det. Tal og analyser fra BørneTelefonen i denne rapport baserer sig på denne dokumentation herunder blandt andet casebeskrivelser af de mange samtaler. Disse casebeskrivelser kan ses som et stort kvalitativt datamateriale om børn i Danmark.

Temaerne for de mange tusind samtaler skifter naturligt over tid. Digitale krænkelser var for eksempel ikke et aktuelt tema, da BørneTelefonen gik i luften i 1987. Det betyder også, at dokumentationssystemet tilpasses løbende for at matche den virkelighed, børn henvender sig om. En konsekvens af denne løbende tilpasning er blandt andet, at skolefravær ved årsskiftet til 2018 blev et selvstændigt tema, der er blevet dokumenteret. Det er årsagen til, at data om skolefravær kun vises for første kvartal af 2018.

BØRNS VILKÅR

TAL FRA BØRNETELEFONEN

Top 5 over henvendelser på BørneTelefonen i 2017

Børn, der er anbragt uden for hjemmet:

1. Anbringelsessted/plejefamilie: 29 pct.
2. Selvmordstanker/selvmodsforsøg: 16 pct.
3. Bange/angst: 13 pct.
4. Forældre-barn-relationen/opdragelse: 10 pct.
5. Selvskadende adfærd: 10 pct.

Alle børn på BørneTelefonen:

1. Kærlighed/forelskelse: 18 pct.
2. Venskaber/uvenskaber: 14 pct.
3. Forældre-barn-relationen/opdragelse: 10 pct.
4. Bange/angst: 10 pct.
5. Seksuel praksis: 7 pct.

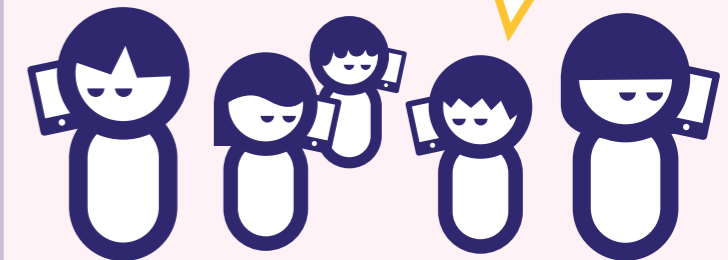
1.663

Så mange samtaler var der i 2017 på BørneTelefonen med børn, der er anbragt uden for hjemmet.

Alene i første kvartal af 2018* var der

68 samtaler om fravær

...og 186 samtaler om skoleskift

*Skolefravær er en ny kategori fra 2018. Tallet for både fravær og skoleskift dækker over alle børnehenvendelser til BørneTelefonen.

117

Så mange børn, der er anbragt uden for hjemmet, kontaktede i 2017 BørneTelefonen om skoleskift, relationen til lærer/ klassekammerater og andre skolerelaterede temaer.

63

Så mange børn, der er anbragt uden for hjemmet, henvendte sig i 2017 om mobning.

Det siger børnene

"Det endte faktisk med, at jeg blev mobbet ud af skolen. Og så gik jeg jo bare og håbede på, at det hele vil blive meget bedre på min nye skole, og det gjorde det også i starten. Men så endte det med, at næsten alle drengene fra min årgang og fra 9. begyndte og gøre præcis det samme som skete på min gamle skole, men her var det bare meget værre."

Pige 15 år

"Nogle gange får jeg ikke passet min skole, fordi jeg er for sent oppe om natten. Jeg bliver dårligere og dårligere i skolen. Jeg kæmper for at se glad ud hele tiden, for ikke at græde. Nogle gange kan jeg ikke overskue noget, så tager jeg et eller andet sted hen og sover eller hører musik."

Pige 15 år

"Jeg er en pige på 14 år, der bare ikke kan mere... jeg skiftede skole for nogle år siden, fordi jeg blev mobbet. Jeg har aldrig haft det godt socialt, og det er nu også sket på min nye skole."

Pige 14 år

INTERVIEW MED ANTON

De få dage med fravær blev til uger

”Jeg kan huske, at jeg fik rigtig mange af de trivselstests, og jeg svarede bare dårligt på dem, og der var ikke nogen, der gjorde noget ved det. Det var der ikke nogen, der gjorde noget ved. Og der var bare en ked-af-det smiley på dem alle sammen.”

Anton er 14 år og bor hos sin mormor og morfar sammen med sin lillebror på 7 år. Her har han boet, siden han som spæd blev anbragt i slægtspleje. Anton er glad for sit hjem hos bedsteforældrene. Han var også glad for at gå i skole, i hvert fald de første år.

Indtil 6. klasse er Anton en dreng, der nyder at være i skole. Han er dygtig, og når han ikke er i skole, fylder fodbolden rigtig meget. I 6. klasse splittes klassen dog op, og børnene i Antons klasse fordeles ud på to andre klasser. Anton synes, det er svært at være i den nye klasse:

“Folk ændrer sig. De begynder at gå op i andre ting, og så laver de meget mere grupper. Og de havde jo gået i klassen sammen lige siden 0. i den klasse, jeg kom ind i, så det var svært at komme ind i det og være en del af fællesskabet (...). Lærerne regnede med, at vi kendte hinanden, fordi vi gik i parallelklasse, men det gjorde vi bare overhovedet ikke.”

Efter skiftet til den nye klasse, mister Anton lysten til at være i skolen. Fraværet begynder at fylde, og den ene dag tager den næste:

“Jeg begyndte at få det dårligere og begyndte at miste sådan glæden til at komme i skole. Jeg havde ikke lyst, fordi der var ikke noget at komme til (...). Jeg ikke havde nogen venner i den klasse. (...) Så stopper jeg bare med at komme i skole.”

“Altså jeg startede bare med at sige, at jeg var syg og sådan noget. (...) Det begyndte med nogle få dage, hvor jeg havde meget fravær, og så blev det bare til uger. Fordi jeg ikke fik den hjælp, som jeg skulle have.”

Fraværet i 6. klasse tager om sig, og Anton er et sjældent syn i skolen. Derhjemme bliver Anton trist og føler sig alene og isoleret.

“Jeg var herhjemme. Man laver ikke rigtig noget. Og så begynder man at blive mere og mere deprimeret, og det er heller ikke fedt. Så tænker man på ‘hvorfor ingen ville være venner med mig. Hvad er der galt med mig?’ (...) Hvis jeg bare havde gået rundt herhjemme uden at snakke med min mor – for jeg snakker med hende hver dag, flere timer – så tror jeg... Jeg ved ikke, hvad jeg havde gjort med mig selv. Jeg kan ikke lide at holde tingene inde.”

Også i forhold til fodbolden, mister han gejsten. Selvom Anton altid gerne har villet være professionel fodboldspiller, stopper han med at spille. Han føler sig deprimeret. Bedsteforældrene forsøger, så godt de kan, at få Anton af sted i skole:

“De prøvede virkelig, virkelig, virkelig rigtig meget, men jeg havde bare ikke lyst. Og hvis jeg tog afsted, så tog jeg bare et andet sted hen. (...) Ja, og så var jeg der en time, og så gik jeg.”

Først i 7. klasse reagerer skolen for alvor på Antons fravær. På et møde aftales det, at Anton skal komme, men det er for sent, fortæller Anton. Den næste tid er præget af skoleskift, uden at det i nævneværdig grad forbedrer Antons forhold til skolen. Da Anton i slutningen af 7. klasse skifter til en anden skole, får han ikke ordentlig hjælp til at falde på plads og komme godt i gang:

“Vi havde et møde med skolen, og jeg kunne godt starte der en uge efter, men der var bare ikke rigtig sket noget. Jeg kom bare i skolen, og så var det normalt, og jeg skulle ligesom bare prøve at falde ind. Men jeg fik ikke noget hjælp til det, og jeg var mega meget bagud. Jeg kunne ikke finde ud af det, så jeg gad ikke være der, og der var ikke nogen, der gad hjælpe mig.” (...) De sagde: ‘Nu starter du på en frisk!’.”

Anton starter langt fra på en frisk. Anton kæmper stadig med skolen, og efter tre måneder i den nye skole begynder fraværet igen at dominere. Til sidst holder han helt op med at komme.

Efter sommerferien starter han på en efterskole. Selvom han her møder op og deltager i al undervisningen, er han nu så meget bagud, at han ikke kan følge med. Det bliver derfor besluttet, at han skal på en ungdomsskole for børn, som har det svært fagligt. Her starter han i 8. klasse. Og det er her, vi møder Anton.

I ungdomsskolen har Anton kun dansk, engelsk og matematik, og dagene er kortere. Afgangsprøven fra ungdomsskolen vil ikke give ham mulighed for at komme ind på et gymnasium. Anton regner nu med at starte på en produktionsskole efter 9. klasse.

Han er glad for det. Først nu føler han, at han får ordentlig hjælp til at komme i gang med skolen. Han føler dog også, at det er alt for sent.

“Jeg synes bare, at det er lidt sent, fordi jeg går i 8. nu og har et par år tilbage. Jeg startede jo allerede med det i 5./6. klasse. Og så er de så lang tid om det. (...) Jeg tror, at jeg har mistet et år af min skolegang (...). For mig var det bare blevet normalt, at jeg ikke var der.”

Note: Fortællingen om Anton baserer sig på et interview med Anton foretaget i starten af 2018. Interviewet er til rapporten blevet gennemskrevet og anonymiseret. Anton er derfor ikke barnets rigtige navn.

INTERVIEW MED ELLEN

Skoleskiftet udløste angsten

”Jeg sagde til dem hver gang i skolen, når jeg ikke var der – selvfølgelig lægger de mærke til, når jeg ikke er der i næsten et halvt år – så sagde jeg, at det var fordi, jeg skulle være med i en film.... Det er bare ikke så rart at lyve for sine venner.”

Ellen er 14 år og går ligesom de fleste børn på hendes alder i 8. klasse. I modsætning til de fleste har Ellen dog været fraværende fra skolen langt det meste af det foregående skoleår. Fraværet starter, da Ellen skifter skole efter 6. klasse.

Som 9-årig får Ellen diagnosen OCD. Trods diagnosen klarer hun sig godt i skolen. Hun følger fint med fagligt, føler sig tryk og trives med de andre børn i den lille landsbyskole tæt på hendes hjem. Landsbyskolen går dog kun til og med 6. klasse, og skoleskiftet i 7. klasse er hårdt for Ellen. Hun føler sig utryk i den nye skole og får det dårligt:

”Den nye skole var meget større (...) jeg havde jo gået på min skole hele mit liv, og så skulle jeg over på noget andet. Det var det, der tog mest af min energi der. Jeg kunne simpelthen ikke sidde i det klasselokale... Jeg syntes, det var SÅ ubehageligt at sidde der. Det er det der med tryk, jeg ikke rigtig havde der.”

”Jeg når at være der i den nye skole i knap halvanden uge, hvor at jeg så begynder... Mit hoved altså at blive fuldstændig – det går fuldstændig amok der. Hvor jeg simpelthen bliver nødt til at blive hjemme fordi... Hver gang, jeg gik i skole, så ringede jeg til min mor efter to timer, og så måtte jeg komme hjem igen. Jeg græd hele tiden og sådan noget. Jeg havde det virkelig dårligt.”

”Det skoleskift tog meget hårdt på mig.”

Månederne går, og Ellen er et sjældent syn i sin 7. klasse. Hun er derhjemme og har det skidt – faktisk så skidt, at hendes mor ikke tør lade hende være alene:

”Min mor kunne ikke arbejde, det kunne hun ikke, nej. Hun skulle være hjemme hos mig. Hun havde ikke et fast arbejde.”

Ellen keder sig også derhjemme. Hun er frustreret. Undervisning er der ikke noget af:

”Det var vildt kedeligt at være hjemme... Jeg sov og spiste... Så noget på min telefon... Jeg fik ikke noget undervisning derhjemme. Jeg var hjemme vildt lang tid – næsten et halvt år”.

I skolen forsøger lærerne at hjælpe, så godt de kan, og det hjælper:

”Min klasselærer var virkelig god til at hjælpe mig. Der var sådan nogle netværksmøder, hvor vi snakkede – alle os – vi havde sådan et møde en gang om måneden, hvor vi lavede sådan nogle aftaler – mig, min mor og min far, skolelærere, skoleinspektøren og så to andre, der havde hjulpet mig. Vi sad og snakkede om, hvad der kunne ske med mig i skolen, og hvad de kunne gøre ved det. Og så havde vi sådan nogle særaftaler, hvis der skulle ske noget. (...) Jeg synes, det hjalp ret godt. Hun [klasselæreren] var ret god til at tage sig af mig.”

Ellen er flov over at fortælle vennerne, at hun har det skidt. Heldigvis får hun dog fortalt dem det alligevel. For også vennerne i skolen er gode til at hjælpe hende – de kommer forbi, og det hjælper på humøret, som lider under at være derhjemme:

”Kammeraterne kom hjem til mig, når de havde fri fra skole. Det er ligesom om, at når jeg sidder og ikke har det særlig sjovt, så er der fri adgang til at gå fuldstændig amok med de tanker, ikke? Men når jeg har det sjovt, så tænker jeg på noget andet.”

I løbet af 7. klasse får Ellen medicin, som virker positivt på hendes angst. Trods medicinen, og selvom lærerne i skolen forsøger at hjælpe, kommer Ellen dog aldrig rigtig tilbage til den nye skole. Op til sommerferien efter 7. klasse beslutter Ellen sammen med sine forældre, at hun skal starte på en ny skole – denne gang en privatskole. Ellen er forventningsfuld. Hun har hørt godt om den nye skole og glæder sig til at starte. Privatskolen har en anden tilgang til deltagelse og fagligt engagement end den forrige:

”De sagde, at hvis jeg ikke kunne tage mig sammen, så kunne jeg finde en anden skole. Ret barskt, ikke? Så begyndte vi at lægge et skema, mig og min mor og min far, hvad jeg skulle lave af lektier og sådan noget. Så kom jeg så hjem og lavede lektier. Jeg prøvede virkelig at komme fremad. Jeg er ikke blevet 100 procent lige så god som dem i klassen, vel? Men jeg vil sige, jeg er godt på vej.”

Tre måneder senere udskriver privatskolen Ellen. Det kommer som et chok – nu står Ellen uden skoletilbud:

”Jeg troede, at det gik godt på privatskolen. Det troede min mor og far også. Men det syntes lærerne og skolen ikke. Jeg ved godt, at vi har været til nogle møder, men jeg forstod bare ikke helt, at skolen ville ‘smide mig ud’. Hvor blev jeg mega øv, da de sagde det. Det er mine forældre også. Så nu ved jeg ikke, hvor jeg skal gå i skole. Jeg ved, at min mor er ved at finde ud af det, men hvad vil jeg? Eller hvad kan jeg? Jeg er sgu lidt bekymret”

Note: Fortællingen om Ellen baserer sig på et interview med Ellen foretaget i starten af 2018. Interviewet er til rapporten blevet gennemskrevet og anonymiseret. Ellen er derfor ikke barnets rigtige navn.

KAPITEL 3

Viden fra praksis

”Et velkoordineret tværfagligt samarbejde med konsensus omkring indsatsen. Og så en høj grad af involvering/ inddragelse af barnet og barnets netværk.”

Leder på det specialiserede børneområde om, hvad der understøtter en god skolegang for udsatte børn

Udfordringer i samarbejdet mellem forvaltningerne, og en skole, som ikke er gearet til at tage ordentligt hånd om de udsatte børn. Det er nogle af barriererne for god støtte til udsatte børn i skolen, mener PPR-chefer, skoleledere og ledere på det specialiserede børneområde

Opsummering

Der er en række barrierer i praksis for optimalt at understøtte de udsatte børn. Det viser en spørgeskemaundersøgelse blandt 581 PPR-chefer, skoleledere og ledere på det specialiserede børneområde, som er dem, der har beslutningskompetencen på området, personaleledelsen over blandt andet sagsbehandlerne samt ansvaret for indstilling af sager til Børne- og Ungeudvalget. Undersøgelsen viser, at samarbejdet mellem forvaltningerne og på tværs af anbringende og stedlige kommune er en barriere for at støtte udsatte børn i deres skolegang. Utilstrækkelig overlevering og videndeling, opfølgning og uklarhed over aftaler og deadlines fremhæves i den forbindelse som barrierer for at give den optimale støtte, og det samme gør det, at der er forskellige budgetter for henholdsvis den sociale indsats og undervisningsindsatsen.

Det skal ses i lyset af, at forskning viser, at et godt samarbejde mellem social- og skoleområdet er en forudsætning for, at udsatte børn kan få et godt skoleforløb. Et dårligt samarbejde kan således resultere i, at der ikke bliver taget ordentlig hånd om de udsatte børn fagligt.³⁷

Mangel på redskaber hos skolerne og mangel på specialiserede skoletilbud fremhæves også som barrierer, og der peges på, at utilstrækkelige kompetencer i skoleregi er en barriere. Utilstrækkelige kompetencer vurderes også at være en barriere hos sagsbehandlerne, og det samme gør det, at handleplanen er utilstrækkelig i forhold til barnets skolegang, og at skolen ikke bliver vægtet nok i forbindelse med valg af anbringelsessted.

Undersøgelsen viser også, at der mangler retningslinjer for fraværet og en strategi for skoleskift. Det er på trods af, at såvel skolefravær som skoleskift i forskning og undersøgelser om udsatte børns skolegang fremhæves som væsentlige barrierer³⁸, ligesom også udfordringer med fravær og skoleskift nævnes af børn på såvel BørneTelefonen som i interviewene med Anton og Ellen.

Udfordringer i samarbejdet på tværs af forvaltninger er en barriere

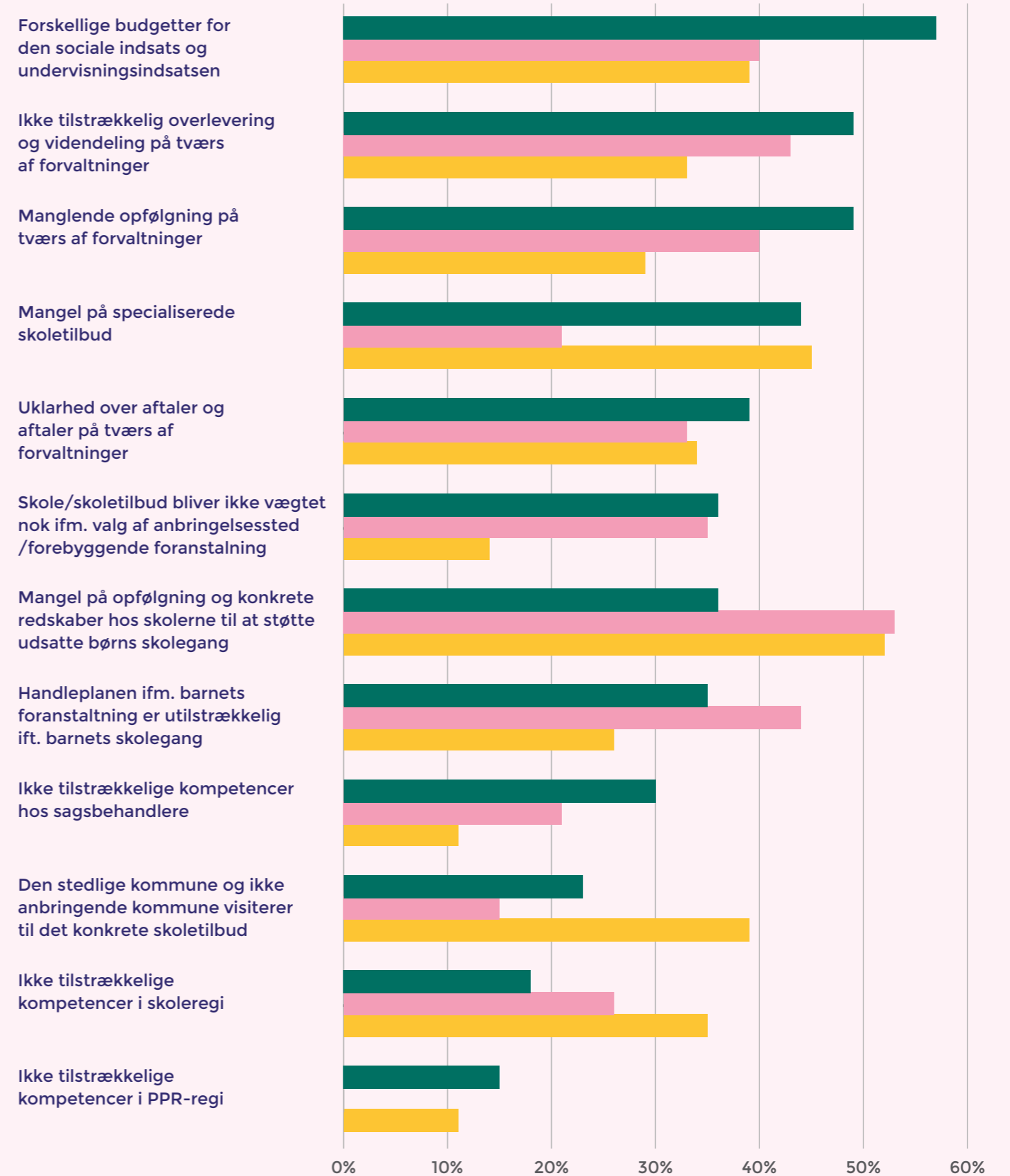
I undersøgelsen vurderer PPR-cheferne, skolelederne og lederne på det specialiserede børneområde, i hvor høj grad en række elementer kan udgøre en barriere for at give udsatte børn den optimale støtte i forhold til skolen (se figur 8).³⁹ Vurderingen er, at særligt samarbejdet på tværs rummer potentielle barrierer.⁴⁰

Utilstrækkelig overlevering og videndeling samt opfølgning mellem forvaltningerne udgør således ifølge PPR-cheferne, skolelederne og lederne på det specialiserede børneområde en barriere for at give den optimale støtte. Det er omkring halvdelen af PPR-cheferne og skolelederne og omkring tre ud af ti ledere på det specialiserede børneområde, der i høj eller meget høj grad ser dette som en barriere. Også uklarhed over aftaler og deadlines på tværs af forvaltninger udgør ifølge skolelederne en barriere.

BØRNS VILKÅR

Figur 8: Barrierer for optimalt at støtte udsatte børn i deres skolegang ifølge skoleledere, PPR-chefer og ledere på det specialiserede børneområde

Resultater fra spørgeskemaundersøgelse udført i februar 2018

Kilde: Spørgeskema blandt PPR-chefer, skoleledere og ledere på det specialiserede børneområde udført i februar 2018.

Note: Spørgsmålet er besvaret af 328 skoleledere, 46 PPR-chefer og 52 ledere på det specialiserede børneområde. I undersøgelsen er PPR-cheferne, skolelederne og lederne på det specialiserede børneområde blevet spurgt, i hvor høj grad de vurderer, at en række elementer kan være en barriere for optimalt at understøtte udsatte børn og unge i deres skolegang på følgende skala: 'slet ikke', 'ringe grad', 'nogen grad', 'høj grad' og 'meget høj grad'. Figur 8 viser andelen, der har svaret 'i høj grad' og 'i meget høj grad'.

Det, at der er forskellige budgetter for henholdsvis den sociale indsats og undervisningsindsatsen, vægtes også som en barriere. Seks ud af ti skoleledere og fire ud af ti PPR-chefer og ledere på det specialiserede børneområde fremhæver således dette som en barriere.

Også samarbejdet på tværs af kommuner rummer en barriere. At det er den stedlige kommune og ikke den anbringende kommune, der visiterer til det konkrete skoletilbud, fremhæves især af ledere på det specialiserede børneområde som en barriere for at give den optimale støtte, hvor fire ud af ti oplever dette.

Skolesystemet skal være gearret til at give udsatte børn en god skolegang

Mangel på redskaber hos skolerne og mangel på specialiserede skoletilbud fremhæves også som barrierer. Eksempelvis vurderer over halvdelen af PPR-cheferne og lederne på det specialiserede børneområde, at mangel på opfølgning og konkrete redskaber hos skolerne udgør en barriere for at give den optimale støtte, mens mangel på specialiserede skoletilbud nævnes af lidt under halvdelen af skolelederne og lederne på det specialiserede børneområde og af hver femte PPR-chef som en barriere.

Særligt PPR-cheferne og lederne på det specialiserede børneområde oplever, at utilstrækkelige kompetencer i skolen er en barriere. Hver tredje leder på det specialiserede børneområde og hver fjerde PPR-chef vurderer således dette til i høj eller meget høj grad at være en barriere. Blandt skolelederne er det knap hver femte.

Utilstrækkelige kompetencer vurderes også at være en barriere hos sagsbehandlerne. Det vurderes af hver tredje skoleleder og hver femte PPR-chef.

Skolen fylder for lidt i handleplanen og ved valg af anbringelsessted

Også utilstrækkelige handleplaner kan være en barriere for en god skolegang. Næsten halvdelen af PPR-cheferne, en tredjedel af skolelederne og en fjerdedel af lederne på det specialiserede børneområde peger på, at handleplanen er utilstrækkelig i forhold til barnets skolegang. Hver tredje PPR-chef og skoleleder vurderer desuden, at skolen ikke bliver vægtet nok i forbindelse med valg af anbringelsessted. Blandt ledere på det specialiserede børneområde er det kun lidt mere end én ud af ti, som i høj eller meget høj grad ser dette som en barriere.

Der mangler retningslinjer for skolefravær

På trods af at skolefravær, både ifølge forskningen og fortællingerne fra børnene selv, udgør en barriere for udsatte børns skolegang, har langt fra alle retningslinjer for fravær. Hver tredje PPR-chef og hver fjerde skoleleder svarer således, at de enten ikke har retningslinjer for fravær i deres distrikt eller ikke ved, om de har det (se figur 10).

Når det gælder retningslinjer for, hvornår fraværet er bekymrende, er andelen, der ikke har det eller ikke ved, om de har det, endnu større. Her er det mere end hver tredje PPR-chef og skoleleder, der svarer, at der enten ikke er retningslinjer for, hvornår fraværet er bekymrende højt, eller at de ikke ved, om retningslinjerne eksisterer (se figur 11).

Dette resultat skal ses i lyset af, at bekendtgørelsen om elevers fravær siger, at skolelederen og det undervisende personale er forpligtet til at føre daglig kontrol med fravær.

Undersøgelsen viser samtidig, at stort set alle skolelederne og PPR-cheferne har oplevet børn, som har haft så meget skolefravær, at de vurderer, at det har kunnet gå ud over barnets faglige niveau (se figur 9).

BØRNS VILKÅR

BARRIERER FOR OPTIMALT AT UNDERSTØTTE UDSATTE BØRN I DERES SKOLEGANG

ifølge ■ skoleledere, ■ PPR-chefer og ■ ledere på det specialiserede børneområde

Hvad understøtter en god skolegang for udsatte børn ifølge skoleledere, PPR-chefer og ledere på det specialiserede børneområde

Fælles løsninger og mulighed for at gå på tværs af sektorer ift. både indsats og økonomi

En fælles handleplan, som alle parter byder ind på og forpligter sig til (forældre, skole, evt. plejeforældre, socialforvaltning, evt. psykiatrien)

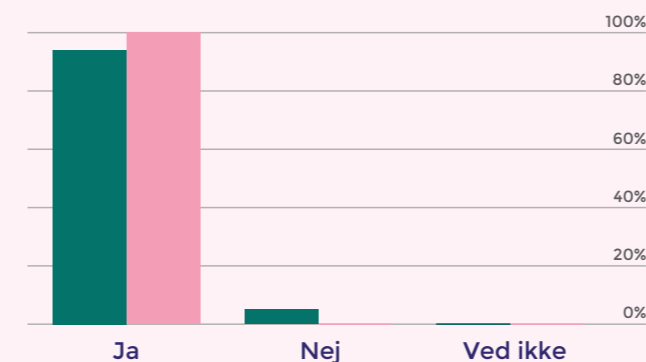
Et velkoordineret tværfagligt samarbejde med konsensus omkring indsatsen. Og så en høj grad af involvering/inddragelse af barnet og barnets netværk

En der tager sig af barnets sag - er tovholder.

At man lytter til barnet/den unge. Dets ønsker og behov og lytter til, hvad der motiverer det

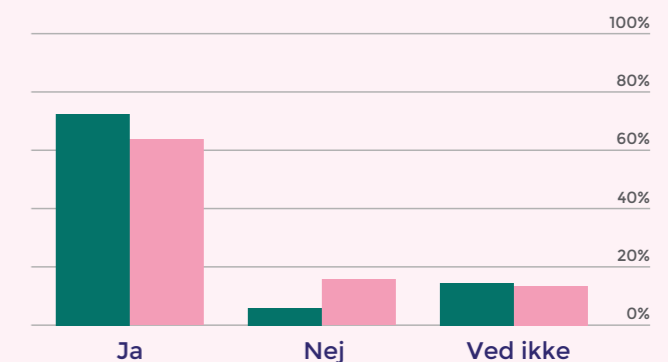
Ekstra tid (og nogle gange kompetencer) på skolerne til at støtte udsatte elever

Figur 9: Andel blandt PPR-chefer og skoleledere, som i professionel sammenhæng har oplevet børn, som har haft så meget fravær, at de vurderer, at det har kunnet gå ud over barnets faglige niveau

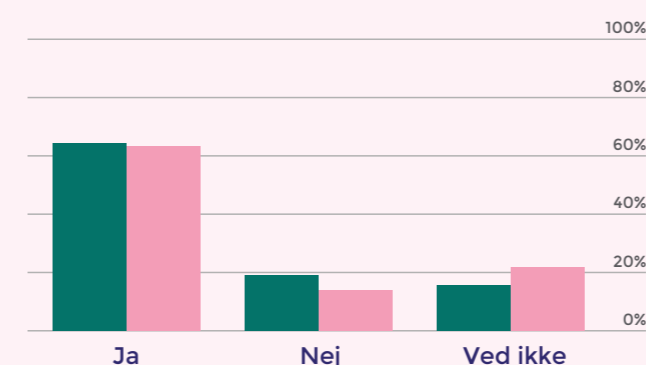
Note: Spørgsmålet er besvaret af 321 skoleledere og 45 PPR-chefer.

Figur 10: Andel blandt PPR-chefer og skoleledere, som angiver, at de i deres distrikt har retningslinjer for, hvordan fravær bliver håndteret

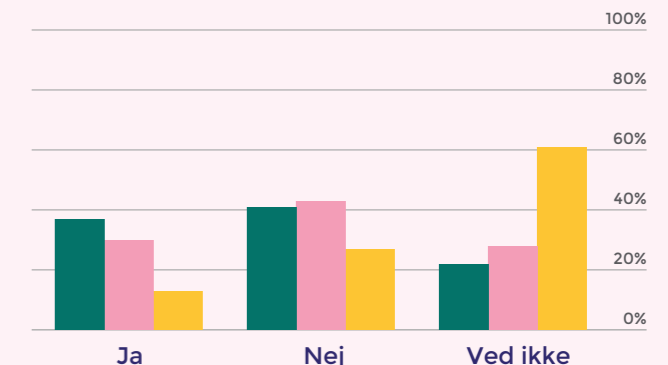
Note: Spørgsmålet er besvaret af 319 skoleledere og 45 PPR-chefer.

Figur 11: Andel blandt PPR-chefer og skoleledere, som angiver, at de i deres distrikt har retningslinjer for, hvornår omfanget af fravær er bekymrende

Note: Spørgsmålet er besvaret af 317 skoleledere og 45 PPR-chefer.

Figur 12: Andel blandt PPR-chefer, skoleledere og ledere på det specialiserede børneområde, som angiver, at de har en strategi i deres distrikt i forbindelse med skoleskift

Note: Spørgsmålet er besvaret af 311 skoleledere, 43 PPR-chefer og 50 ledere på det specialiserede børneområde.

Kun få har en strategi for, hvordan børn støttes, når de skifter skole

Selvom skoleskift kan være godt for det enkelte barn, er der overordnet en sammenhæng mellem dårlig skolegang og skoleskift. På trods af dette angiver seks ud af ti skoleledere, at de enten ikke har en strategi for at tage imod elever i forbindelse med skoleskift eller ikke ved, om de har en.

Blandt PPR-chefer er det syv ud af ti, som ikke har en strategi eller ikke ved, om de har én i distriktet for skoleskift, mens det for lederne på det specialiserede børneområde er næsten ni ud af ti, som svarer dette (se figur 12).

Dem, som har en strategi for skoleskift, nævner blandt andet, at de har møder mellem den afgivne og modtagne skole sammen med forældrene, så de nødvendige opfølgende møder fastsættes inden skiftet, samt skriftlig dokumentation og hjælp til barnet med at danne nye relationer.

Løsningen ifølge PPR-cheferne, skolelederne og lederne på det specialiserede børneområde

Én fælles handleplan, ekstra tid og ressourcer på skolerne og inddragelse af barnet. I undersøgelsen er skoleledere, PPR-chefer og ledere på det specialiserede børneområde blevet spurgt, hvad de mener understøtter en god skolegang. De åbne besvarelser viser, at der er brug for et tværfagligt samarbejde – herunder fremhæves særligt samarbejdet mellem skole og hjem, skole og forvaltning samt forvaltningerne imellem. Der er brug for en koordineret og helhedsorienteret indsats, og en løsning kan være at have én fælles handleplan med en ansvarlig tovholder. Flere fremhæver endvidere, at der også er brug for ekstra tid og ressourcer i skoleregi samt et øget fokus på at inddrage generelt – herunder særligt barnet.

Metoden bag undersøgelsen om udsatte børns skolegang

Undersøgelsen blandt PPR-chefer, skoleledere og ledere på det specialiserede børneområde er foretaget i februar 2018. Undersøgelsen baserer sig på et spørgeskema udsendt på web til alle landets PPR-chefer samt et tilfældigt udtræk af landets skoleledere. Derudover er spørgeskemaet udsendt til ledere på det specialiserede børneområde i alle landets kommuner. Hvor det ikke var muligt at finde kontaktoplysninger på disse ledere, er kommunen forud for undersøgelsen blevet kontaktet for at ramme målgruppen så præcist som muligt.

I alt har 581 besvaret undersøgelsen. Svarprocenten er på 81 pct. blandt de kontaktede PPR-chefer, på 65 pct. for de kontaktede skoleledere, og på 82 pct. for lederne på det specialiserede børneområde.

I spørgeskemaet har deltagerne haft mulighed for at svare "Andet" på spørgsmålet om deres stilling. Deltagere, der har givet dette svar, er efterfølgende blevet placeret i én af de tre stillingskategorier, hvis det var meningsfuldt. Deltagere, som trods forarbejdet for at ramme målgruppen rigtigt, hverken er PPR-chefer, skoleledere eller ledere på det specialiserede børneområde, fremgår ikke af de præsenterede tal og figurer i rapporten.

BILAG A: Tabel – barrierer ifølge praksis

Dette bilag viser den signifikante forskel i besvarelser fra skoleledere, PPR-chefer og ledere på det specialiserede børneområde på spørgsmålet om, hvad der, ifølge dem, udgør en barriere for den optimale støtte til udsatte børn i deres skolegang.

For at undersøge sammenhængen mellem respondenttyperne og deres respektive besvarelser på spørgeskemaet, er der udført chi2-tests. Denne teststørrelse er brugt til dels at teste sammenhænge mellem fordelinger i krydstabeller, dels at teste uafhængighed mellem to variable indenfor én krydstabel.

	LEDER PÅ DET SPECIALISEREDE BØRNEOMRÅDE	PPR-CHEF	SKOLELEDER	HOVEDTOTAL
Uklarhed over aftaler og deadlines på tværs af forvaltninger	34,5%	33,3%	39,4%	39,2%
Manglende opfølgning på tværs af forvaltninger	29,3%	40,5%	49,5%	46,7%
Ikke tilstrækkelig overlevering og videndeling på tværs af forvaltninger***	32,8%	42,9%	49,5%	47,8%
Ikke tilstrækkelige kompetencer hos sagsbehandlere ***	10,5%	20,9%	29,7%	26,3%
Ikke tilstrækkelige kompetencer i PPR-regi ***	10,5%	0,0%	15,1%	13,2%
Ikke tilstrækkelige kompetencer i skoleregi ***	35,1%	25,6%	18,3%	22,2%
Forskellige budgetter for den sociale indsats og undervisningsindsatsen***	38,6%	39,5%	56,6%	53,3%
Mangel på specialiserede skoletilbud ***	44,8%	20,9%	44,0%	41,8%
Skole/skoletilbud bliver ikke vægtet nok ifm. valg af anbringelsessted/forebyggende foranstaltning **	14,3%	34,9%	36,3%	32,9%
Det er den stedlige kommune og ikke den anbringende kommune, der visiterer til det konkrete skoletilbud ***	38,9%	14,6%	22,9%	24,7%
Handleplanen i forbindelse med barnets foranstaltning er utilstrækkelig i forhold til barnets skolegang	25,9%	44,2%	35,1%	35,5%
Mangel på opfølgning og konkrete redskaber hos skolerne til at støtte udsatte børns skolegang **	51,7%	53,5%	36,1%	41,7%

n=541. Chi2-test: ***p<0,001, **p<0,01, *p<0,05

Note: Tabellen viser chi2-test af sammenhængen mellem respondentgruppe og svar ('i høj grad' og 'i meget høj grad') på spørgsmålet om, i hvor høj grad en række faktorer kan være en barriere for at give udsatte børn den optimale støtte ift. deres skolegang.

Bilag B: Lovgivningen

FN'S BØRNEKONVENTION

Børnekonventionens art 28 og 29 sikrer barnets ret til uddannelse. Uddannelsen skal udvikle barnets muligheder i relation til personlighed, evner og psykiske og fysiske formåen fuldt ud.

SERVICELOVEN OG VEJLEDNING OM SÆRLIG STØTTE TIL BØRN OG UNGE OG DERES FAMILIER (VEJLEDNING NR. 3 TIL SERVICELOVEN)

Hvis et barn er så udsat, at det er besluttet, at barnet skal anbringes uden for hjemmet, er barnets skolegang jf. Servicelovens § 68b, stk. 1, én af de ting, som man som kommune skal tage stilling til. Bestemmelsen er uddybet i vejledningens pkt. 571, hvoraf det fremgår, at der som udgangspunkt skal være taget stilling til det konkrete skoletilbud, inden anbringelsen iværksættes. Det betyder, at også PPR bør inddrages i beslutningen om valg af anbringelsessted. Barnets behov i forhold til skoletilbud skal således tillægges betydning i forhold til, hvilket anbringelsessted der vælges. Hensigten med bestemmelsen er at undgå, at barnet eller den unge i forbindelse med en anbringelse oplever en periode uden skolegang, fordi dette spørgsmål ikke er afklaret.

LOV OM FOLKESKOLEN

Folkeskoleloven er den rammelov, der fastsætter de overordnede rammer for folkeskolens virksomhed. Særligt vedrørende elever, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, fremgår det af § 3, stk. 2, at disse skal gives specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i specialklasser og specialskoler. Det fremgår derudover af § 3a, at elever, der har skiftet skole, eller som har været uden undervisning i længere tid, og som ikke kan understøttes ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse, skal tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte i henhold til § 5, stk. 5. Hvis der er behov for det, skal der gives personlig assistance, der kan hjælpe barnet til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen.

BEKENDTGØRELSE OM ELEVERS FRAVÆR FRA UNDERVISNINGEN I FOLKESKOLEN

Skolelederen og det undervisende personale er ifølge bekendtgørelsens § 1 forpligtet til at føre daglig kontrol med fravær. Skolelederen skal straks kontakte elevens forældre ved ulovligt fravær, og hurtigst muligt kortlægge problemerne i samarbejde med eleven og forældrene, hvis fraværet skyldes, at eleven ikke kan følge med i undervisningen, eller har problemer med andre elever eller skolens personale. Skolelederen og forældrene skal udarbejde løsningsforslag med henblik på, hvis nødvendigt, at iværksætte specialpædagogisk bistand, jævnfør bekendtgørelsens § 4.

BEKENDTGØRELSE OG VEJLEDNING OM FOLKESKOLENS SPECIALUNDERVISNING OG ANDEN SPECIALPÆDAGOGISK BISTAND

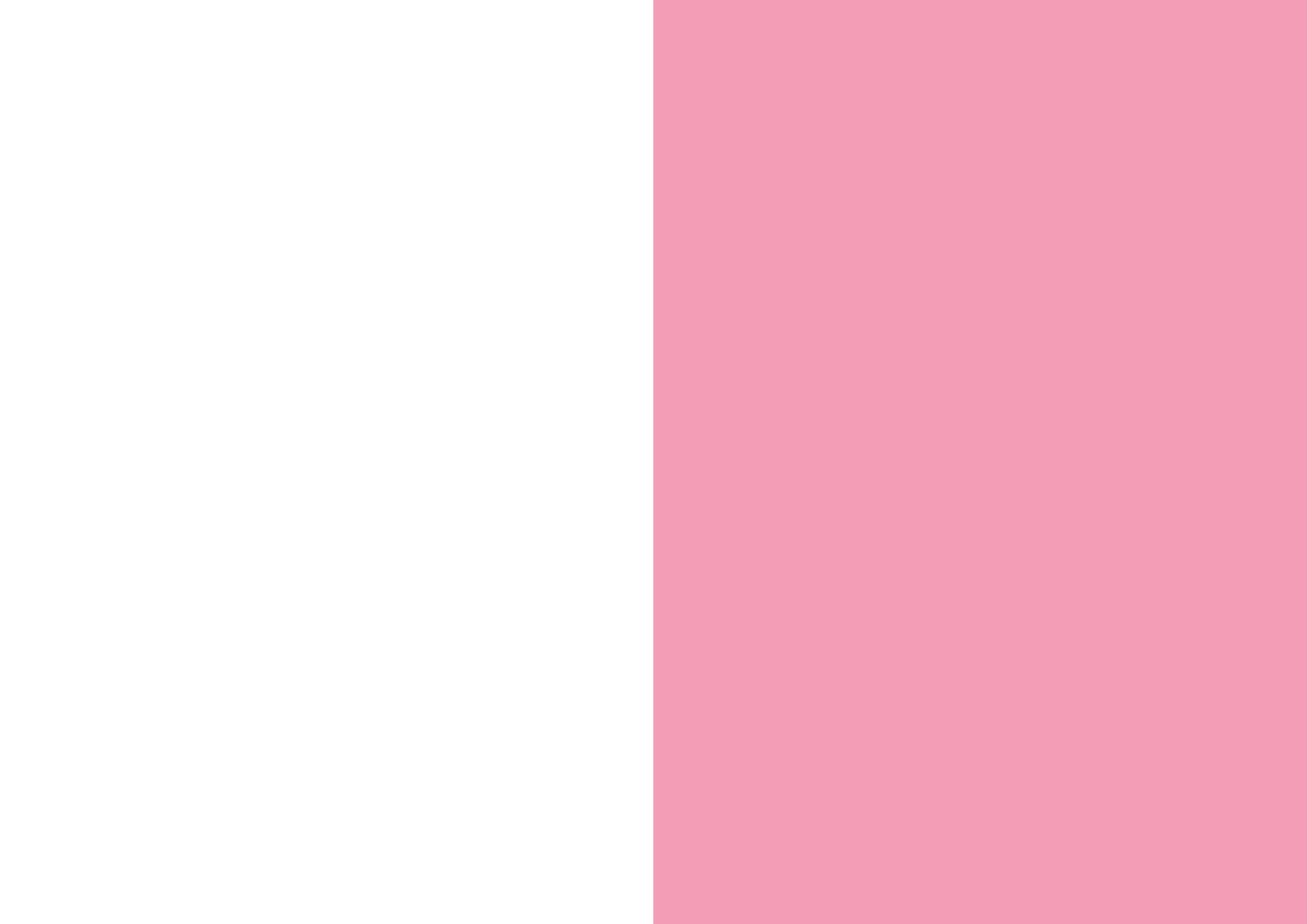
Ud over mere generelle regler om iværksættelse og ophør af specialundervisning fremgår det af bekendtgørelsens § 12, stk. 2, der er uddybet i vejledningens pkt. 66, at der i ganske særlige tilfælde kan iværksættes enkeltmandsundervisning. I disse tilfælde kan undervisningstiden nedsættes. Det påhviler imidlertid kommunalbestyrelsen uden ophør at undersøge muligheden for, at eleven henvises til egnet skoletilbud, således at enkeltmandsundervisningen får en så kort varighed som muligt. Det følger endvidere, at hvis der skal etableres enkeltmandsundervisning, så skal dette ske så hurtigt som muligt, således at eleven ikke er uden undervisning i en periode.

Noter

- 1 Hansen, H., Sandoy, T.M., & Mehlsen, L. (2017): *Styrket indsats over for anbragte børn. Evaluering af metoden Positiv Afvigelse på 14 døgntilbud*. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- 2 Familieplejere skal i dag på et fire dages grundkursus, der fokuserer på omsorg, tilknytning og anerkendelse af barnet samt samarbejde med biologisk familie og professionelle, men forskning viser, at omkring en femtedel af familieplejerne og deres partnere ikke har modtaget det grundlæggende kursus, der er en forudsætning for at være familieplejer i Danmark. Kilde: Bryderup, I., Egen, M. & Kring, S. (2017): *Familiepleje i Danmark*. Aarhus: Klim.
- 3 Regeringen (2016): *10 mål for social mobilitet. Fordi alle kan*. http://stm.dk/multimedia/sociale-maal_publication_large.pdf
- 4 Regeringen (2013): *Alle skal med. Målsætninger for de mest udsatte frem mod 2020*. http://stm.dk/multimedia/Alle_skal_med_-_M_ls_tninger_for_de_mest_udsatte_frem_mod_2020.pdf
- 5 Vinnerljung, B. (2010): Dårlige skoleresultat - en tung riskfaktor for fosterbarns udvekkling.
- 6 Bleses, D.; Jensen, P., Nielsen, H., Sehested, K. & Madsen Sjö, N. (2016): *Børns tidlige læring og udvikling. Målgrupperapport*. Rambøll Management Consulting, Aarhus Universitet og Syddansk Universitet.
- 7 Andreassen, A.G. & Olsen, R.F. (2017): Notat - anbragtes skolepauser. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for velfærd.
- 8 Warming, H., Lagoni, K., & Lavaud, M.A. (2013). *Tillid og mistillid i børns liv: en kvantitativ undersøgelse af børns erfaringer, oplevelser og reaktioner*. Roskilde Universitet.
- 9 Bryderup, I., Egen, M. & Kring, S. (2017): *Familiepleje i Danmark*. Aarhus: Klim.
- 10 Ottosen, M. H. m.fl. (2014): *Anbragte børn og unges trivsel 2014*. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 11 Lausten, M. & Jørgensen, T. (2017): *Anbragte børn og unges trivsel 2016*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 17:01.
- 12 KL, 2018A: *Udsatte børn - nøgletal 2018*.
- 13 Zetlin, A.C. & Weinberg, L.A. (2004): *Understanding the Plight of Foster Youth and Improving their Educational Opportunities*. Child Abuse & Neglect, 28(9), s. 917-923; Vinnerljung, B. (2010): *Dårlige skoleresultat - en tung riskfaktor for fosterbarns udvekkling*; Tideman, E., Vinnerljung, B., Hintze, K. & Isaksson, A.A. (2011): *Improving Foster Children's School Achievements. Promising Results from a Swedish Intensive Study*. Adoption & Fostering, (35)1, s. 44-56.
- 14 Vinnerljung, B. (2015): *Skolprestasjoner for utsatta barn - en påvirkbar risikofaktor*.
- 15 Vinnerljung, B. (2010): *Dårlige skoleresultat - en tung riskfaktor for fosterbarns udvekkling*.
- 16 KL, 2018B: *Der er god grund til at interessere sig for udsatte børn og unges skolegang!*
- 17 KL, 2018B: *Der er god grund til at interessere sig for udsatte børn og unges skolegang!*
- 18 Andersen, D., M.D. Mortensøn, A.S. Perthou & M.N. Neerbek (2008): *Anbragte børns undervisning. Sammenfatning af tre delrapporter*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 08:26; Egelund, T., P.S. Christensen, T.B. Jakobsen, T.G. Jensen & R.F. Olsen (2009): *Anbragte børn og unge. En forskningsoversigt*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 09:24; Lausten, M., D. Andersen, P.R. Skov & A.A. Nielsen (2013): *Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer. Rapport fra tredje dataindsamling af forløbsundersøgelsen af anbragte børn født i 1995*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 13:07; Gustafson, L.R., K. Rusmann, M. Juhler-Larsen & M. Rosholm (2015): *Registeranalyse og vidensopsamling. Satspulje-projektet, styrket faglighed blandt udsatte børn i folkeskolen*. København. Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, september 2015.
- 19 Mehana, M. & Reynolds, A.J. (2004): *School Mobility and Achievement: A Meta-Analysis*. Children and Youth Services Review, 26(1), s. 93-119.
- 20 TrygFondens Børneforskningscenter (2015): *Skolefraværsundersøgelsen*.
- 21 Dansk Psykolog Forening (2018): *Dansk Psykolog Forenings undersøgelse af PPR-ledere og PPR-psykologer 2018. Visioner og nuværende praksis i PPR (2018)*.
- 22 Pears, K.C., Kim, H.K., Buchanan, R. & Fisher, P.A. (2015): *Adverse Consequences of School Mobility for Children in Foster Care: A Prospective Longitudinal Study*. Child Development. <https://doi.org/10.1111/cdev.12374>.
- 23 Olsen, R.F. & Montgomery, C.J. (2017): *Notat - Tidligere anbragte og uddannelsessystemet*. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- 24 Egelund, T. & Hestbæk, A.-D. (2003): *Anbringelse af børn og unge uden for hjemmet. En forskningsoversigt*. København: Socialforskningsinstituttet, 03:04; Tideman, E., Vinnerljung, B., Hintze, K. & Isaksson, A.A. (2011): *Improving Foster Children's School Achievements. Promising Results from a Swedish Intensive Study*. Adoption & Fostering, (35)1, s. 44-56; Forsman, H. & Vinnerljung, B. (2012): *Interventions Aiming to Improve School Achievements of Children in Out-of-Home Care: A Scoping Review*. Children and Youth Services Review, 34(6), s. 1084-1091 Martin & Jackson, 2002): *Educational succes for children in public care: advice from a group of high achievers*. In: Child and Family Social Work 7.); Hestbæk, A.-D. & Henze-Pedersen, S. (2017): *Anbragt. Udfordringer fra barndommen og ind i voksenlivet*. I: Ploug, N. (red.): *Social arv og social ulighed*, København: Hans Reitzels Forlag, s. 93-121.
- 25 Olsen, R.F. & Montgomery, C.J. (2017): *Notat - Tidligere anbragte og uddannelsessystemet*. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- 26 Martin, P. Y. & Jackson, S (2002): *Educational succes for children in public care: advice from a group of high achievers*. In: Child and Family Social Work 7.
- 27 Lausten, M. & Jørgensen, T. (2017): *Anbragte børn og unges trivsel 2016*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 17:01.
- 28 Perthou, A.S., Mortensøn, M.D. & Andersen, D. (2008): *Skolegang under anbringelsen*. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 29 KL, 2018B: *Der er god grund til at interessere sig for udsatte børn og unges skolegang!*
- 30 Reflexio, 2017: *En helhedsorienteret indsats. Tanker om udfordringer og forudsætninger for at lykkes med at støtte kommunens tværgående borgere. Et idéoplæg - efterår 2017*.
- 31 Heckman, J. J., Stixrud, J. & Urzua, S. (2006): *The Effects of Cognitive and Noncognitive Abilities on Labor Market Outcomes and Social Behaviour*. Journal of Labor Economics, 24; Reiermann, J. (2014): *Nobelpristager: Udsatte børns skæbne er afgjort før 1. klasse*. Udgivet af Mandag Morgen 08.09.14.
- 32 Heckman, J. J., Stixrud, J. & Urzua, S. (2006): *The Effects of Cognitive and Noncognitive Abilities on Labor Market Outcomes and Social Behaviour*. Journal of Labor Economics, 24; Reiermann, J. (2014): *Nobelpristager: Udsatte børns skæbne er afgjort før 1. klasse*. Udgivet af Mandag Morgen 08.09.14.
- 33 Reiermann, J. (2014): *Nobelpristager: Udsatte børns skæbne er afgjort før 1. klasse*. Udgivet af Mandag Morgen 08.09.14; Danmarks Statistik (2016): *Udvalgte kommunale regnskabstal efter område, nøgletal, brutto-/nettoudgifter og prisenhed (2008-2016)*. <http://www.statistikbanken.dk/10188>.
- 34 Rambøll (2016): *Viden om risiko- og beskyttelsesfaktorer for børn og unge i udsatte familier*; Andersen, Lisbeth Zornig; Lindholm, Mikael; Smed, Bettina & Cjesing, Karen (2016): *Projekt Unge Mønsterbrydere - Foranalyse til et mønsterbryderprogram*.
- 35 Perthou, A.S., Mortensøn, M.D. & Andersen, D. (2008): *Skolegang under anbringelsen*. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- 36 Hansen, H., Sandoy, T.M., & Mehlsen, L. (2017): *Styrket indsats over for anbragte børn. Evaluering af metoden Positiv Afvigelse på 14 døgntilbud*. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- 37 Perthou, A. A., Mortensøn, M.D. & Andersen, D. (2008): *Skolegang under anbringelsen. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; KL 2018B: Der er god grund til at interessere sig for de udsatte børn og unges skolegang!*
- 38 Mehena, M. & Reynolds, A. J. (2004): *School Mobility and Achievement: A Meta-Analysis*. Children and Youth Services Review, 26(1), s.93-119; Pears, K.C., Kim, H.K., Buchanan, R. & Fisher, P.A. (2015): *Adverse Consequences of School Mobility for Children in Foster Care: A Prospective Longitudinal Study*. Child Development. <https://doi.org/10.1111/cdev.12374>; Olsen, R.F. & Montgomery, C.J. (2017): *Notat - Tidligere anbragte og uddannelsessystemet*. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- 39 I undersøgelsen er PPR-cheferne, skolelederne og lederne på det specialiserede børneområde blevet spurgt, i hvor høj grad de vurderer, at række elementer kan være en barriere for optimalt at understøtte udsatte børn og unge i deres skolegang på følgende skala: 'slet ikke', 'i ringe grad', 'i nogen grad', 'i høj grad' og 'i meget høj grad'.
- 40 Der er gennemgående forskel på, hvordan PPR-cheferne, skolelederne og lederne på det specialiserede børneområde forholder sig til spørgsmålet om barrierer for at give den optimale støtte. Det fremgår af tabellen i bilag B, som viser, at der er udført chi2-tests for at undersøge sammenhængen mellem respondenttyperne og deres respektive besvarelser på spørgeskemaet. Denne teststørrelse er brugt til dels at teste sammenhænge mellem fordelinger i krydstabeller, dels at teste uafhængighed mellem to variable indenfor én krydstabel.
- 41 Schultz-Nielsen & Skaksen (2016): *Den økonomiske gevinst ved at inkludere de udsatte unge*. Rockwool Fondens Forskningsenhed.

Litteraturliste

- Andersen, L. Z., Lindholm, M., Smed, B. & Gjesing, K. (2016): *Projekt Unge Mønsterbrydere - Foranalyse til et mønsterbryderprogram*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 08:26.
- Andersen, D., M.D. Mortensøn, A.S. Perthou & M.N. Neerbek (2008): Anbragte børns undervisning. Sammenfatning af tre delrapporter. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 08:26.
- Andreasen, A.G. & Olsen, R. F. (2017): *Notat: Anbragtes skolepauser*. VIVE.
- Bleses, D., Jensen, P., Nielsen, H., Sehsted, K. & Madsen Sjö, N. (2016): *Børns tidlige læring og udvikling. Målgrupperapport*. Rambøll Management Consulting, Aarhus Universitet og Syddansk Universitet.
- Bryderup, I.M., Madsen, B. & Perthou, A.S. (2002): *Specialundervisning på anbringelsessteder og i dagbehandlingstilbud*. København: Danmarks Pædagogiske Universitet.
- Bryderup, I.M. & Andsager, C. (2006): *Skolegang for anbragte børn*. København: Danmarks Pædagogiske Universitet.
- Bryderup, I., Egen, M. & Kring, S. (2017): *Familiepleje i Danmark*. Aarhus: Klim.
- Clemens, E.V., Lalonde, T.L. & Sheesley, A.P. (2016): *The Relationship between School Mobility and Students in Foster Care Earning a High School Credential*. Children and Youth Services Review, 68, s. 193-201. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2016.07.016>.
- Danmarks Statistik (2016): *Udvalgte kommunale regnskabstal efter område, nøgletal, brutto-/nettoudgifter og prisindeks (2008-2016)*. <http://www.statistikbanken.dk/10188>.
- Dansk Psykolog Forening (2018): *Dansk Psykolog Forenings undersøgelse af PPR-ledere og PPR-psykologer 2018. Visioner og nuværende praksis i PPR (2018)*.
- Egelund, T. & Hestbæk, A.-D. (2003): *Anbringelse af børn og unge uden for hjemmet. En forskningsoversigt*. København: Socialforskningsinstituttet, 03:04.
- Egelund, T., P.S. Christensen, T.B. Jakobsen, T.G. Jensen & R.F. Olsen (2009): *Anbragte børn og unge. En forskningsoversigt*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 09:24.
- Forsman, H. & Vinnerljung, B. (2012): *Interventions Aiming to Improve School Achievements of Children in Out-of-Home Care: A Scoping Review*. Children and Youth Services Review, 34(6), s. 1084-1091.
- Gustafson, L.R., K. Rasmann, M. Juhler-Larsen & M. Rosholm (2015): *Registeranalyse og vidensopsamling. Satspuljeprojektet, styrket faglighed blandt udsatte børn i folkeskolen*. København. Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, september 2015.
- Martin & Jackson, 2002): *Educational succes for children in public care: advice from a group of high achievers*. In: Child and Family Social Work 7.).
- Hansen, H., Sandoy, T.M., & Mehlsen, L. (2017): *Styrket indsats over for anbragte børn. Evaluering af metoden Positiv Afvigelse på 14 døgntilbud*. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Heckman, J. J., Stixrud, J. & Urzua, S. (2006): *The Effects of Cognitive and Noncognitive Abilities on Labor Market Outcomes and Social Behaviour*. Journal of Labor Economics, 24.
- Hestbæk, A.-D. & Henze-Pedersen, S. (2017): *Anbragt. Udfordringer fra barndommen og ind i voksenlivet*. I: Ploug, N. (red.): Social arv og social ulighed, København: Hans Reitzels Forlag, s. 93-121.
- KL, 2018A: *Udsatte børn - nøgletal 2018*.
- KL, 2018B: *Der er god grund til at interessere sig for udsatte børn og unges skolegang!*
- Lausten, M., D. Andersen, P.R. Skov & A.A. Nielsen (2013): *Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer. Rapport fra tredje dataindsamling af forløbsundersøgelsen af anbragte børn født i 1995*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 13:07.
- Lausten, M., Frederiksen, S., Olsen, R.F., Nielsen, A.A. & Bengtsson, T.T. (2015): *Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Lausten, M. & Jørgensen, T. (2017): *Anbragte børn og unges trivsel 2016*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 17:01.
- Martin, P. Y. & Jackson, S. (2002): *Educational succes for children in public care: advice from a group of high achievers*. In: Child and Family Social Work 7.
- Mehana, M. & Reynolds, A.J. (2004): *School Mobility and Achievement: A Meta-Analysis*. Children and Youth Services Review, 26(1), s. 93-119.
- Mortensøn, M. D. & Neerbek, M.N. (2008): *Fokus på skolegang ved visitation til anbringelse uden for hjemmet delrapport II*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Mølholt, A.-K., Stage, S., Pejtersen, J.H. & Thomsen, P. (2012): *Efterværn for tidligere anbragte unge. En videns- og erfaringsopsamling*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 12:04.
- Olsen, R.F. & Montgomery, C.J. (2017): *Notat - Tidligere anbragte og uddannelses-systemet*. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Olsen R.F. & Montgomery, C.J. (2018): *Revisiting out-of-home placed children's poor educational outcomes - Is school change part of the explanation?* In: Children and Youth Services Review, Volume 88, May 2018, Pages 103-113.
- Ottosen, M. H. m.fl. (2014): *Anbragte børn og unges trivsel 2014*. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Pears, K.C., Kim, H.K., Buchanan, R. & Fisher, P.A. (2015): *Adverse Consequences of School Mobility for Children in Foster Care: A Prospective Longitudinal Study*. Child Development. <https://doi.org/10.1111/cdev.12374>.
- Perthou, A.S., Mortensøn, M.D. & Andersen, D. (2008): *Skolegang under anbringelsen*. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Rambøll (2012) for det tidligere Social- og Integrationsministerium (2012): *Analyse af de økonomiske konsekvenser på området for udsatte børn og unge*.
- Rambøll (2016): *Viden om risiko- og beskyttelsesfaktorer for børn og unge i udsatte familier*.
- Reflexio, 2017: *En helhedsorienteret indsats. Tanker om udfordringer og forudsætninger for at lykkes med at støtte kommunens tværgående borgere. Et idéoplæg - efterår 2017*.
- Reiermann, J. (2014): *Nobelpristager: Udsatte børns skæbne er afgjort før 1. klasse*. Udgivet af Mandag Morgen 08.09.14.
- Schultz-Nielsen & Skaksen (2016): *Den økonomiske gevinst ved at inkludere de udsatte unge*. Rockwool Fondens Forskningsenhed.
- SM, 9. juni 2017: *Pressemeddelelse fra Børne- og Socialministeriet: Mercado: Bred aftale om dagtilbud er godt nyt for alle små børn og deres forældre*.
- SM, 5. december 2017: *Pressemeddelelse fra Børne- og Socialministeriet: Børne- og socialministeren: Vi skal se på, hvordan anbragte børn løftes fagligt i skolen*.
- Tideman, E., Vinnerljung, B., Hintze, K. & Isaksson, A.A. (2011): *Improving Foster Children's School Achievements. Promising Results from a Swedish Intensive Study*. Adoption & Fostering, (35)1, s. 44-56.
- TrykFondens Børneforskningscenter (2015): *Skolefraværsundersøgelsen*.
- UVM, 25. april 2017: *Pressemeddelelse fra Undervisningsministeriet: 500 mio. kroner til løft af fagligt svage elever*.
- Vinnerljung, B. (2010): *Dårlige skoleresultat - en tung riskfaktor for fosterbarns udveksling*.
- Vinnerljung, B. (2015): *Skolprestasjoner för utsatta barn - en påverkbar riskfaktor*.
- Warming, H., Lagoni, K., & Lavaud, M.A. (2013). *Tillid og mistillid i børns liv: en kvantitativ undersøgelse af børns erfaringer, oplevelser og reaktioner*. Roskilde Universitet.
- Zetlin, A.C. & Weinberg, L.A. (2004): *Understanding the Plight of Foster Youth and Improving their Educational Opportunities*. Child Abuse & Neglect, 28(9), s. 917-923.

Udsatte børn i Danmark klarer sig gennemsnitligt dårligere i skolen sammenlignet med deres jævnaldrende. Allerede tidligt præsterer de fagligt under gennemsnittet, deres skolegang er præget af fravær, skoleskift og skoleløshed, færre afslutter 9. klasse med en afgangsprøve, og færre får en ungdomsuddannelse. Samtaler på blandt andet BørneTelefonen viser, at det skaber udfordringer for det gode børneliv. Samtidig viser forskningen, at skolegang og uddannelse har afgørende betydning for, hvordan børnene klarer sig som voksne.

Formålet med denne rapport er at bidrage til politiske løsninger på området. Rapporten henvender sig til beslutningstagere og fagpersoner på skole- og socialområdet.